

guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Je kunt geen eieren verkopen voor dat je ze gelegd hebt

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

Beste

't Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot en met **1638** en het DiMHop tot het jaar **1600**.

<https://tneerhofvzw.be/>

Onzen Heertje

Kwarttaalschrift 2020/2
v.u. Onzen Heertje erfgoedvereniging vzw.,
Doornstraat 11A, 8970 Poperinghe

JANSENIUS

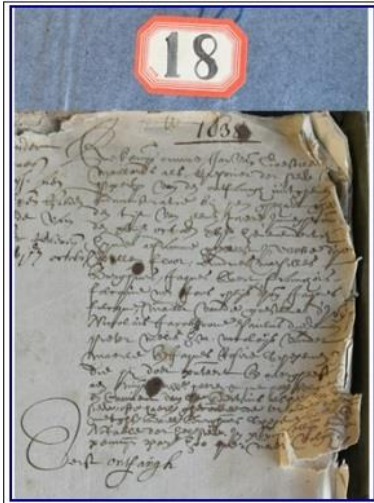
1 - 1637

Jansenius Henri Vandenberghe

Henri heeft de leer van Jansenius - Ieperse bisschop en dus ook de bisschop van Poperinghe - uitgepluist en in wat bevattelijker woorden gegoten.

En dit met de nodige prnetjes zodat we ons in de 17de eeuw kunnen wanen - zoon beetje in de geest van ons DimPop. Henri, heel hartelijk bedankt hee !

<https://tneerhofvzw.be/hop/2022/Jaar1637JanseniusHenriVandenberghe.pdf>

2- Jaar 1637

Jaarrekening1637-1638

Al bij al een 'gewone' rekening die Jan vande Goesteene filius Maillaert dit werkjaar mag opstellen. Men vind weer geen pachter voor de bieren zodat alle 'weerden en weerdinnen' een prijs met 'de wet' moeten maken. We krijgen ook een speciale bezoeker te Popiinghe - grave Jan van Nassauwe komt hier logeren.

<https://tneerhofvzw.be/hop/2022/Jaar1637stadsrekening1637-1638.pdf>

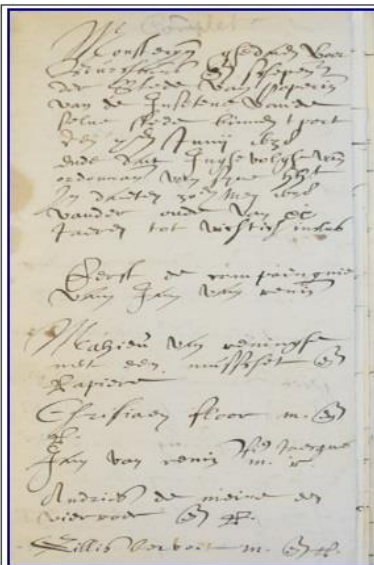

3 - Jaar1638

We beginnen dit jaar met een stuk over de herberghen van Erasmus - we moeten toch deze geleerde schrijver ook eens opnemen in onze jaarboeken. En voor de rest is het gezellig druk te Poperinghe. De vaart wordt weer navigabel en we vinden dit jaar ook een ordonnantie voor de pachters van de hoppe dat de in- en uitvoer van onze hop regelt.

Er zit echter dreiging in de lucht - de Fransen kunnen het immers niet laten om ons Vlaanderen aan te vallen.

<https://tneerhofvzw.be/hop/2022/Jaar1638.pdf>

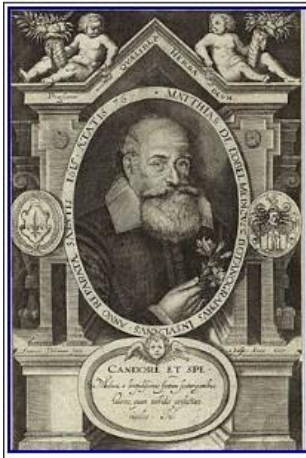
4 - 1638

Monstering

Gezien de dreiging van die Fransen dient ook het Poperings volksleger zich weer te ordenen. Alle strijdbare Poperinghenaars dienen zich te melden op de markt met hun wapens en aldaar in het gelid komen staan. Wie was er allemaal bij ?

<https://tneerhofvzw.be/hop/2022/Jaar1638monsteringPops.pdf>

Het DiMHop

Hop&bier1581-1582

In 1581 publiceert de Rijsselse Lobel zijn kruidenboek met daarin niet alleen een stuk over de hop maar ook over bier.

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Hop&bier1581-1582.pdf>

Hop&bier1583-1585

Alle documenten over de hop uit het Poperings stadsarchief voor de jaren 1583 - 1582 en daar nog wat bij

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Hop&bier1583-1585.pdf>

Hop&bier1586-1590

Alle documenten over de hop uit het Poperings stadsarchief voor de jaren 1586 - 1590 en daar nog wat bij

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Hop&bier1586-1590.pdf>

Hop&bier1590-1595

Alle documenten over de hop uit het Poperings stadsarchief voor de jaren 1590 - 1595 en daar nog wat bij

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Hop&bier1590-1595.pdf>

Hop&bier1595-1599

Alle documenten over de hop uit het Poperings stadsarchief voor de jaren 1595 - 1599 en daar nog wat bij

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Hop&bier1595-1599.pdf>

Eerst even een reactie van Daniel Hauspie.

Dag Guido.

Bedankt voor jouw laatste Gazette Guido . Ik heb de heer Mus goed gekend en nog bij hem aan huis geweest

om herstellingen uit te voeren van radio en televisie . Jij schrijft een paar maal : Oscar Mus .

Ik weet niet of het iemand anders was maar de conservator die ik kende heette Octaaf Mus.

Sorry maar ik kan verkeerd zijn hoor. Misschien werd hij bij zijn tweede naam aangesproken?

In mijn actieve loopbaan als techniekier was ik veel bij veel gebeurtenissen van stad aanwezig

om te zorgen voor geluidsinstallatie micro muziek en dergelijke. Kattfeest ,ministers die inhuldigingen

kwamen doen ,vergaderingen in de stadshallen. Ook bij de eerste maal dat de Hollandse snoezepoezen

uit S'Hertogenbos kwamen in de stadsschouwburg ongeveer 1962?

Ook tiental keren voor de micro gezorgd voor burgermeester(Albert Bertje Dehem

Als ik verkeerd ben negeer het gewoon .

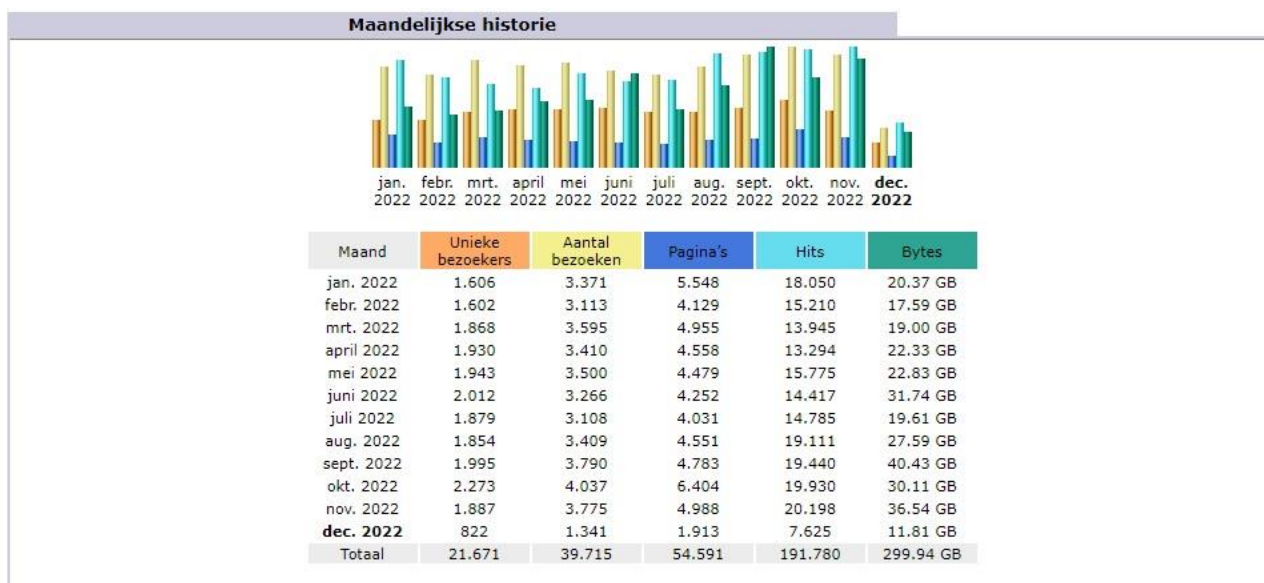
Groetjes

Daniël

*Ik wil toch even opmerken Daniël – dat ik niet de auteur van het werkstuk rond de Memling van Reningelst ben, maar wel **Bert Lemahieu**. De herhaling in het stuk van dat deeltje rond Beun – is wel mijn schuld. Bert heeft met dit artikel wel een prachtige reportage afgeleverd. Ik hoop dat het schilderij terug kan komen naar Reningelst !*

*Hieronder geeft ik de laatste statistics van de website van 't Neerhofvzw. Nogmaals met dank aan **Jean Boidin** en natuurlijk ook **Dirk Vangheluwe**. We zien wel dat in vergelijking met vorig jaar we een blijvende stijging zien. We zitten dus rond de 2000 bezoekers en nu 4000*

bezoeken. De webstek wordt meer en meer door historici en ook door stamboomonderzoekers ontdekt.

En toch, **ik ga beginnen afbouwen.**

Ik ben nu de 70 voorbij geraakt maar ik heb een ferme klauw gekregen met de Covid. Ik ga nog allen gidsen in de hopast van 't Neerhof, en stop met alle andere gidsactiviteiten. We zoeken dus wel iemand die ook wil gidsen in de Hopast en mij daarin wil opvolgen.

Verder draai ik mijn 'Doos Gazette' terug **van 12 nummers per jaar – naar 6 nummers** voor het jaar 2023 en als 't God belooft – naar 4 nummers het jaar daarop. En dan is het echt gedaan.

Ik ga mij verder toeleggen op onze webstek waarin ik **de geschiedenis van Poperinghe** verder wil uitwerken zoals ik bezig ben – van uit documenten van uit de archieven. Ik heb de hoop opgegeven om alles in ons stadsarchief te kunnen lezen. Ik zal mij gedurende de rest van mijn tijd bezig houden met het ancien regime. Indien iemand zich wil toespitsen op de 19 eeuw – graag hoor – er is steeds plaats vrij in het archief. Door het aantal nummers van Doos Gazette te verminderen, hoop ik meer tijd te vinden om een aantal themaboeken samen te stellen.

Nu dat het tijdschrift 'De Hopboer' door de tussenkomst van onze stadsarchivaris **Tijs Goethals** en door **Martin Samyn** van uit de Boerebond te Leuven gehaald is – en ingescand – zijn deze eindelijk ter beschikking van ons onderzoekers. Dat biedt mij de mogelijkheid om een themaboek samen te stellen rond de geschiedenis van de hopkoopmannen en hoptelersfamilie van de lebe's en dus ook het verhaal van 't Neerhof. Ik hoop daarbij dat er nog een samenwerking komt tussen 't Neerhof, De Lovie en 't Couthof - waarbij samen een project kan opgezet worden rond de historische ontwikkeling van de Eekhoek in de 19de eeuw.

En verder hoop ik ook nog tijd te vinden voor een boek rond de hopteelt en het bier in Poperinghe in de middeleeuwen – en de nieuwe tijd – dus tot 1800. En dit ook op basis van de echte documenten.

Bezoek de hopast van 't Neerhof

Krombeekseweg 32

8970 Poperinge

Webstek:

<https://tneerhofvzw.be>

Groepen van minimum 8 en maximum 20 personen kunnen de hopast van 't Neerhof bezoeken – aan 10 euro per persoon – op afspraak met:

Guido.vandermarliere@telenet.be

Het bezoek kan doorgaan ofwel in de voormiddag vanaf 9.30 uur – ofwel in de namiddag vanaf 14.00 uur – zoals gewenst.

Voor het **werkjaar 2023** leggen we de klemtoon op de hopteelt in de 16de eeuw te Poperinge – en dit aan de hand van een verzameling archiefdocumenten.

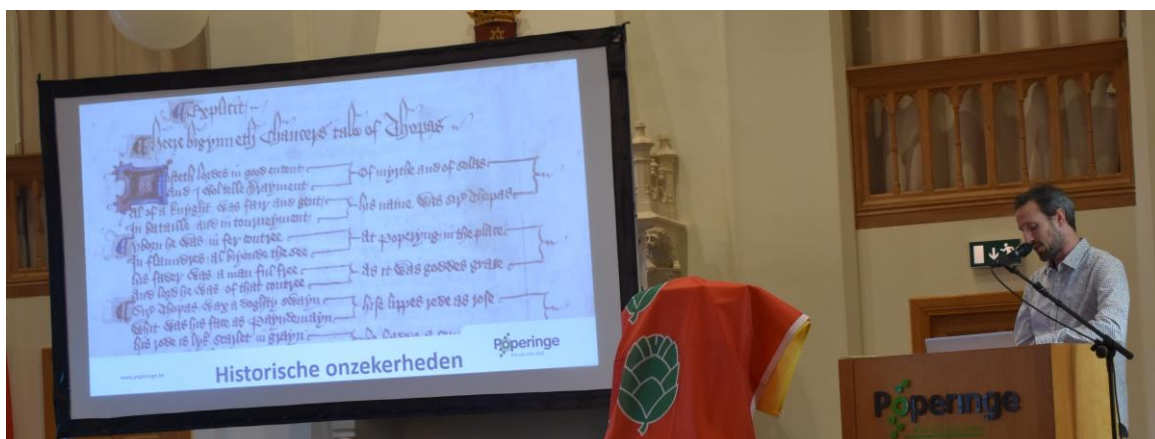
Hoe is de 'warrandering van den hommell' gegroeid?

Hoe komt het dat Scot in 1576 een uitgebreide reportage maakte over de hopteelt in Poperinge?

Hoe kweekte men toen hop? Welk materiaal had men toen? Hoe zag de hopast er uit?

Ieder bezoek wordt afgesloten met een keuze uit verschillende fimpjes rond de hopteelt in Poperinge met telkens minstens éénje over de 'Hommelplok' van de laatste jaren – bij één van de hopboeren van de streek.

875 jaar geleden kreeg Poperinge zijn eerste keure

Op zaterdag 17 december 2022 vond er een kleine plechtigheid plaats in het stadhuis te Poperinge – waarbij er een mooie affiche ‘onthuld’ werd met een copie van de eerste keure van onze stad. De keure van het jaar 1147.

Het was aan **Ivan Vandekerckhove** om alles in goede banen te leiden. Ter dezer gelegenheid werd er een brochure uitgegeven met als titel ‘De geschiedenis van Poperinge’ – opgemaakt door Tijs Goethals, intergemeentelijke archivaris en Jan Decorte, erfgoedcoördinator CO7.

Jan Decorte lichtte het luik rond de archeologie toe en **Tijs Goethals** een luik rond de geschreven bronnen van onze stad.

En de burgemeester **Christof Dejaegher** bracht een sfeervolle speech waarin hij het belang van deze keure voor onze stad dik in de verf zette.

Vanaf heden zal deze keure dus de raadzaal van onze stad ‘inspireren’ – of dat hoopte onze burgervader toch.

De ‘keitjes’ of toch ‘The Pebble Head band’ gaf onder andere een eigen interpretatie van ons Poperings volkslied – en dit onder het waakzaam oog van Graaf Walbert – het prachtig beeld van Lucien Degeus – die een overdrachtsakte in zijn hand houdt.

Verdere lectuur rond onze eerste keure is te vinden op:

<https://tneerhofvzw.be/pop/Jaar1130Keure.pdf>

HET MAGISTRAAT VERWELKOMT ·
GRAAF DIEDERIK VAN DEN ELZAS

Refrain.

Volk van te lande en volk onzer stede
Klapt in de handen en jubelt het uit
Poperinge wordt thans een vrije gemeente
Prijst den Heer Graaf om dit milde besluit.

I.

Edele Graaf'en Gij edele Heren
Gans 't magistraat zegt U hert'lijk welkom
't Neerstige volk dezer trouwe gemeente
Fier om de Keure, bedankt U er om.

II.

Vrijheid van nijverheid, vrijheid van werken
Vrij in de keus van een eigen bestier
Leve Graaf Diederik, hem zeeg'ne de Here
Dank zij zijn wijsheid komt welvaart alhier.

In de Historische stoet van het jaar 1947 werd dit liedje ten gehore gebracht ter ere van graaf Diederik vanden Elzas en zijn keure uit 1147.

Sir Thopas

En in het kader van de slogan – ‘Meer geschiedenis op straat’ - ga ik in ieder nummer van *Doos Gazette* dit jaar een voorstel steken om onze stad ‘geschiedkundig te verrijken’. Mijn eerste voorstel is: laat ons een standbeeldje voor Sir Thopas – de Poperingse held van Geoffrey Chaucer – oprichten.

Sir Thopas is met zijn versc hijning in de *Canterbury Tales* – hoe men het ook wilt – al eeuwen lang de internationaal bekendste Poperinghenaar en dus een ‘standbeeld’ waardig. Maar dan ééntje zoals dat van Manneke Pis – eigenlijk een Poperingse ridder op een boerenpaard. – en met een riek in zijn hand en zijn hart vol romantische overtuiging. Ik heb in het verleden al eens een artikel gepleegd over onze held en dat is te vinden op: Onze webstek van 't Neerhof:

<https://tneerhofvzw.be/pop/2019/Jaar1388SirThopas.pdf>

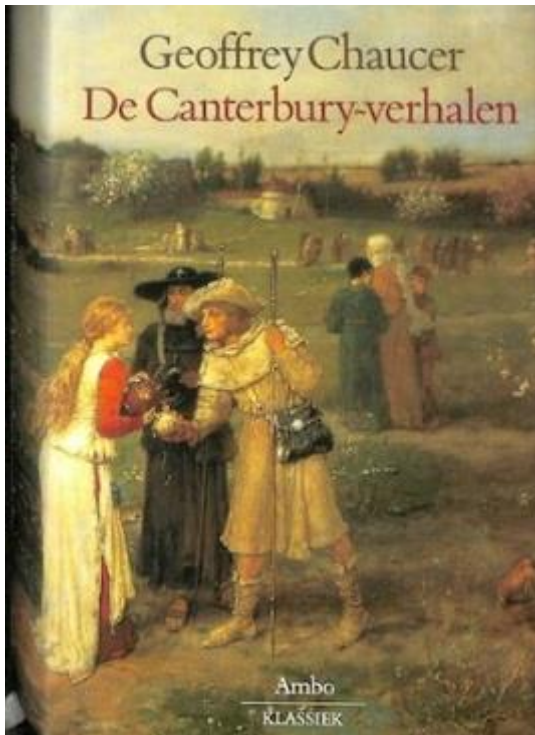
Ik stuurde een mailtje aan onze anglofiel **Bertin Deneire** en hij stuurde mij enkele uren later al een bericht terug dat hij het een goed idee vond en hij voegde daarbij:

Ikzelf ben in het bezit van een heel mooie afbeelding die ik straks ga scannen en je opsturen. Je mag die gerust overal gebruiken - desnoods als inspiratie voor een mogelijk beeld. Ik kocht het vele jaren geleden in Canterbury aan een plaatselijk grafisch kunstenaar die zijn werk baseerde op het originele manuscript van CC. Heb daar toen vrij veel

geld voor betaald. Dat was voor een groot deel mijn eigen schuld omdat ik hem eerst verteld had dat ik van P afkomstig was en het een unieke prent bleek.

Om het verhaal van Sir Thopas in het midden-engels te horen kan je luisteren naar:

<https://www.youtube.com/watch?v=T9xB9QiD0k0>

*En Bertin stuurde mij de vertaling van Chaucers verhaal door gemaakt door Ernst van Altena die ook de complete Canterbury Tales van Chaucer vertaalde onder de titel van 'De Canterbury-verhalen'.
Het boek zit in het magazijn van onze Popeirngse Bibliotheek.*

En het verhaal van Sir Topaas – in de hand van Ernst van Altena – gaat als volgt:

Heer Topaas

De eerste zang

Luister naar mij, uw letterknecht
Want dan vertel ik u oprecht
Iets vrolijks en iets dwaas
Over een ridder, recht en slecht

In het tornooi en het gevecht
Zijn naam was heer Topaas

Hij was geboren in het land
van Vlaand'ren aan de overkant
en wel in Poperinge.?
Zijn vader was een man van stand
En heer over 't omringend land
Zo bestiert God de dingen

Heer Topaas was een kloek genoot
Blank zijn gelaat als wittebrood.
Zijn lippen vol en heus
Zijn wangentint scharlakenrood
Terwijl hij ook nog uitzicht bood

Op een welgevormde neus

Zijn baard en haar – geel als saffraan
Dat brak tot op zijn middel baan,
Zijn schoenen van Spaans leer
Hij had een broek uit Brugge aan

Een shantung¹ tabberd- dus komaan
Tel dan maar centen neer!

In herten jagen lag zijn kracht
Maar ook wel in de eendenjacht
Met valk of havik grijs...
Als boogschutter was hij een pracht
Worst'len won hij met overmacht
Liefst met een bok als prijs.

Zo menig maagd is haar salet
Verlangde naar hem in haar bed
En waakte half de nacht
Maar hij was kuis en keurig net
Gelijk de hondsroos, prijkend met
Een rode bottelpracht

En het gebeurde op den dag
Naar ik voor waar vertellen mag.
Dat heer Topaas ging rijden
Zijn hengst zo grijs als spinnenrag,
Zijn lans paraat, klaar voor de slag
Een lang zwaard aan zijn zijde.

Hij drong door in het grote bos,
Daar liep het wild in vrijheid los
Van hertenbok tot haas...
Van noord tot oost reed hij zijn ros
En toen ontmoette hij op 't mos
Zijn ongeluk helaas

Het kruid groeide langs alle kant
Het zoethout en de zedoarplant
Kruidnagels ook, aan rotten...
Muskaat, waarmee de lekkertand
Zijn bier kruidt in dat vreemde land.
Of 't aanwendt tegen motten.

De vogels zongen alom fraai
De sperwer en de papagaai
Blonken in blijdschap uit...
De lijster maakte zijn lawaai
De houtduif koerde ook niet saai
Met helder kropgeluid.

En heer Topaas kreeg liefdeslust

¹ Shantung - , damesstof uit tussahzijde. Het garen is in verhouding dik, vrij ongelijkmatig en knobbelig.

Zo door het lijsterlied gekust
En gaf zijn ros de sporen
Het paard kreeg geen moment meer rust
Het zweette wel een volle fust
En had veel bloed verloren

Daar heer Topaas vermoeid nu was
Door die galop door 't hoge gras
Een rit slechts voor de dwazen
Vertraagde hij die snelle pas
Ging zelf een rusten en alras
Liet hij zijn paard goed grazen.

Maria, O hemelvorstin
Vanwaar die stormloop naar de min
Die mij mijn rust komt kapen?
mijn nachtrust leverde ik in
Voor 't beeld van 'n elfenkoningin
Die in mijn cape komt slapen!

Een elfenkoningin, gewis
Is 't die mijn bruid op aarde is
Ik zwoer reeds vele malen
Een elf slechts vormt mijn liefdesdis
Elk ander vrouw is mij te mis
In heuvels en in dalen.

Weer steeg hij in zijn zadel op
Over de heide in galop
Naar 'n elfenkonginne
Totdat hij op zijn hartenklop
En in een huis, alreeds doodop
Daar waar geen mens durft binnen,
In 't elfenland kwam tot zijn strop
Want vrouw of kind die tot dat slop
ingaat, is buiten zinnen.

Er dook een reus op in dat land
Met name **heer Olifant**
Een dommekracht ... van aard...
Hij sprak: 'Jonker, bij Termagant,'
Je maakt hier inbreuk in mijn land,
Je wordt door mij geslacht ... met paard!
De feeënkonigin woont hier,
Maakt er bij harp en fluit plezier
En wenst geen zorg gebaard!

De jonker sprak – ik zweer het nu,
Morgen reken ik af met u
Dan ben 'k in wapenrusting

En dan krijg 'k par ma foi de kans
U hier met deze korte lans
Te brengen tot berusting ... verslagen
Zult u dan zijn, mijn beste vrind,
Nog voordat weer de dag begint
Onder mijn degenslagen.

Heer Topaas trok zich ijlings terug
De reus wierp stenen naar zijn rug vanuit een grote slinger
Maar heer Topaas ontsnapte vlug
Verzette zich, met Gods hulp stug
Die sterke reusbedwinger

De tweede zang

Luister nu voort naar mijn verhaal
Dat zingt gelijk de nachtegaal,
Want dan deel ik u mede
Hoe heer Topaas, klein maar van staal
Door 't woud en over heide kaal
Weerom kwam in mijn stede.
Zijn wapenbroeders uit de stad
Zei hij, kom, amuzeer mij wat
Omdat ik moet gaan strijden
Met 'n reus die wel drie koppen had
Die mij blokkeerde op mijn pad
Om 'n schoonheid te bevrijden.

Komt minstrelen nu allemaal,
Vertellers kom met uw verhaal
Terwijl ik mij bewapen
Wees met romances nu royaal
Spreek over paus en kardinaal
En 't met een vrouwe slapen.

Ze schonken hem de zoetste wijn
En mengden hem tot zijn festijn
Vele versnaperingen
Met gember, uitgelezen fijn
Met zoethout en ook met komijn
Suiker en dat soort dingen

Zijn smalle lijf – zo wit als krijt
Hulde hij in linnen habijt
In broek en, voor zijn leven
In watten hemd, strak en niet wijd
In kolder, opdat in de strijd
Zijn hart 't niet zou begeven

Daarna zijn harnas – hecht en sterk
Een staaltje van goed jodenwerk
En van het sterkste staal
Daarna de rok met 't riddermerk
Blank als een lelie in een perk
Vecht klaar was 't allemaal

Z'n schild glansde als rood goud op
En daarop stond een berenkop
Karbonkel in 't gevest ...
Hij zwoer bij brood en bier erop
Het kost die reus driemaal zijn kop
Want denk eraan : lest – best!
Zijn beenplaten van pantserleer
Ivoor zijn zwaardgevest, en meer
Zijn helm van geel latoen ...
Zijn zadel van huid van een beer
Zijn teugel glansde zelfs nog meer
Dan volle maan kan doen.
Z'n speer was van cipressenhout
Dat slechts voorspelde: 'k maak je koud,
De punt zo scherp geslepen
Z'n appelschimmel grijs van vlek
Ging traag maar zeker naar de plek
Waar nu moest ingegrepen ... begrepen?
*Dit, mensen was mijn tweede zang
Wilt u meer, wacht dan niet te lang
Om 't uit mijn vuur te slepen.*

De derde zang

Zwijg nu toch stil, par charité
Heren en dames, luidt mijn bee
Hoor mijn verhaal bewust
Van ridders koen en vechtensree
Dan dames licht, naar mijn idee
Op zoek naar liefdes lust
De mensen spreken vaak aldus
Van hoorn en van Epictetus
Van Bevisz en heer Guy
Van liefdevol en Lybeus
Maar heer Topaas vocht om een kus
Met groter energie

Hij stapte op zijn brave paard
En als een vonkje uit de haard
Ging hij vol vuur op pad

Z'n helmtop droeg naar riddersaard
Een leliebloem uit eigen gaard
God zette hem niet mat
En daar hij dolend ridder was
Zocht hij geen herberg in het gras
Zijn slaapstee, als van hazen
Als kussen gold zijn borstkuras
Zijn strijdros nam het malse gras
Rondom hem oged te grazen !

Hij dronk steeds uit de bron in 't dal
Zoals de ridder Parsival
Gewapend tot de tanden
Tot op een dag...

Hier staakt de waard Chaucers verhaal van Topaas

‘Niet meer hiervan, in godsnaam, stop het, toe!
Riep onze waard – O man, ik word zo moe
Van jouw domme gebral, het lijkt wel kermen!
God moge zich over mijn ziel ontfermen
Mijn oren tuiten van jouw beuzelpaat, man
Geef dat gerijmel liever aan de satan!
Dit noem je knittelverzen, zo sprak hij
‘Hoezo?’ sprak ik, ‘Waarom verbied je mij
Dat wat je gunt aan ieder ander man?
Dit is het beste rijmen dat ik kan!’

‘Bij God!’ zei hij, ‘dit houdt een mens niet vol,
Voor dat stomme gerijm geeft ik geen drol!
En je verspilt ermee slechts onze tijd,
Nee heer, je recht op rijmen ben je kwijt,
Jij mag wat mij betreft nog wel proberen

In proza een verhaal te reciteren.
Maar 't moet wel vrolijk of leerstellig zijn.'
'graag' zei ik, 'bij Gods louterende pijn!
In proza zal ik een verhaal vertellen
Dat u pleziert, denk ik, dat geen zal kwellen,
Of anders bent u allen hier te lastig.
't Veerhaal kent een moraal en is standvastig,
Al zijn er wel diverse versies van
Afhankelijk van de verteller dan.'
'Dat is dan net als bij de evangelisten,
Die over Jezus' lijden alles wisten
Maar die het ons niet eender laten lezen
Al blijft 't verhaal dan ook gelijk in wezen,
Want in essentie blijft het één verhaal
Ook al verschillen ze dan allemaal.
De een vertelt wat minder, de ander meer
Over de lijdensweg van Onze Heer,
Johannes, Lucas, Marcus en Matteus,
Maar hun verslag blijft één, naar mijn idee dus.
Daarom verzoek ik u, dames en heren,
Wanneer u mij 't verhaal hoort variëren
En ik 't met wat meer spreekwoorden bekleed
Dan U 't eerder gehoord hebt, naar u weet,
Omdat 'k om u te leren en vermaken
't verhaaltje wat aanzienlijker wil maken
Dan U 't gehoord hebt of gezien in boeken
Neem mij dat dan niet kwalijk – mag 'k verzoeken
Want u zult vaststellen dat in essentie
Er nergens sprake is van differentie
Tussen 't verhaal dat ik u hier citeer
En de manier waarop ik 't varieer
Hoor toe wat ik hier nu voor u ga stellen
En laat mij het tot 't eind vertellen.

Tot zover de versie van Ernst van Altena.

Toen we het erover hadden in ons Stadsarchief om voor onze Sir Thopas een standbeeldje te laten oprichten in de stad – zei onze archivaris J.G. – dat hij een versie geschreven had in ‘kindertaal’.

En effectief dat had hij gedaan! Samen met een paar andere verhalen die in de Lovie verteld werden. Hier zijn relaas:

Heer Topaas van Poperinge Meer dan 600 jaar geleden schreef de Engelsman Geoffrey Chaucer de Canterbury Tales. Het gaat over een groepje pelgrims. Ze trekken op bedevaart van Londen naar het Engelse stadje Canterbury.

Aan het begin van hun tocht spreken ze af in een café in Londen. Ook de herbergier van het café besluit om mee te gaan. Hij daagt de pelgrims uit: iedereen moet onderweg verhalen vertellen.

De herbergier kiest achteraf het mooiste verhaal uit.

Wie wint, wordt in Londen door de anderen getrakteerd op een maaltijd in zijn café. Ook schrijver Geoffrey Chaucer zelf, vertelt een verhaal en dat... is het vreemde verhaal van heer Topaas van Poperinge.

Dit is het mooie relaas van de edele heer Topaas uit Poperinge,

de mooie Vlaamse stad.

Op zijn gouden kleren, zat nooit een spat
Zijn ogen donker als de nacht,
zijn haren vol en zacht.

Met schoenen van Spaans leer
van top tot teen een echte heer!
Alle jonkvrouwen vonden hem zwoel.
En met pijl en boog trof hij elk doel.
Ook in ieder tweegevecht
bleef hij als laatste recht.
Maar als heer was hij erg kuis
En was altijd voor het donker thuis.
Naar de meisjes keek hij niet om.
Hij vond verliefd zijn heel erg dom.
Toch gebeurde het op een dag,
als ik dit voor waar vertellen mag.

Hij galoppeerde door dit bos
Van noord tot zuid joeg hij zijn ros.
De vogels zongen o zo fraai
En zelfs de roodstaartpapegaai

Tierelierde erop los
Daar in dat zingend bos
Maar alsof zijn zwaard door hem kliefde
Ontdekte hij plotseling de liefde.
“Gewone vrouwen zijn mij te min, Ik wil de elfenkoningin!”

Ik ga vandaag op zoek voorwaar
En zeker vinden zal ik haar!
Na een tocht over bergen en zeeën
Kwam hij bij het rijk der feeën.
Daar woonde echter ook een reus
Met een hele lange neus
Zijn naam was Olifant
En hij riep: ga van mijn land!

Ik verspil aan jou geen woorden
En zal je met mijn knots vermoorden!
Dus sla maar op de vlucht
Want je verpest hier nu mijn lucht!

Maar heer Topaas zei “dedju”
Morgenvroeg versla ik u!
Ik ben een dapper mens
En doorboor je dikke pens!

Terug thuis nam hij zijn beste zwaard
En in de stal zijn felste paard
Daarna zijn harnas, stoer en sterk
Een staaltje van echt vakmanswerk.
“Nu zal ik strijden met de grootste moed
Al kost het me mijn laatste bloed!

Ik sla die reus teneer!”
De dappere woorden van onze heer.

Toen sprong hij op zijn steigerend paard
En reed naar Olifant in volle vaart!

Stop! Stop! Hier stopt het vreemde verhaal van heer Topaas!

De schrijver mocht zijn verhaal niet verder vertellen. De herbergier vond het helemaal geen mooi verhaal. Hij vond het tijdsverspilling.
En zo weten we nog steeds niet hoe dit verhaal geëindigd is.
Dit klinkt misschien wel heel banaal
Dus wat is volgens jullie het einde van dit verhaal?
Kon heer Topaas de Olifant verslaan?
En hoe zou hij dat hebben gedaan?
Trouwde hij met de Elfenkoningin?
En was dat dan een nieuw begin?

Weetje: Door gele topaas te verhitten verandert de kleur in rood !

Heel het verhaal van deze absolute antiheld 'sir Thopas' blijft in een waas van geheimzinnigheid hangen.

Onze held is een 'rosten' romantische blanke ridder waarvan de vader de heer van Poperinghe is.

*'The Canterbury tales' werd in 1392 geschreven- wie was er dan de heer van Poperinghe? 't Was natuurlijk de abt van Sint Omaars, en in 1392 was dat **Jacques III de Condete** of de Condé – die abt was van 1383 tot 1407.*

De man was alleszins onvervaard – hij gebruikte een valse zegel om goederen in Engeland te kunnen verkopen. Hij is het die de hallen in Poperinge vergroot heeft.

Dat onze ridder van Poperinghe – als 'bastaardzoon' van een abt en van een ongetwijfeld roste Poperingse deerne – de Franse Lelie op zijn borst droeg – is in deze context niet verwonderlijk. Charles VI de Franse koning verbleef immers verschillende keren in de abdij – dus bij de zogezegde vader van onze Poperingse ridder.

Zou het feit dat de Franse koning Charles VI reeds rond deze tijd tekenen van waanzin vertoonde meegespeeld hebben bij het creëren van een antiheld die ook wat waanzinnig wordt?

Chaucer was blijkbaar goed geïnformeerd toen hij zijn rosten antiheld schiep en dit eeuwen voor Don Quichote de la Mancha!

Of zou een Poperingse rosten antiheld – die na een kuis leven - smoorverliefd werd op een virtuele elfenkoningin – en ten strijde trok door een magisch elfenbos – tegen een reus van een olifant – niet teveel vreemde kruiden in zijn bier gebrouwen hebben?

Jongens toch – verdient deze sir Thopas – dan geen standbeeld in onze stad ? Allee, toch een kleintje.

En misschien kan dit standbeeldje van in een cafeetje dat zijn naam draagt: Cafee Sir Thopas. En vandaar kan men dan na de nodige speciale biersoorten op zoek naar de elfenkoningin in wat er nog over is van de bossen van Poperinghe !

Toch een prachtig toeristisch concept – The sir Thopas trail – voor verliefde mannen en waarom ook niet voor verliefde vrouwen op zoek naar een olifant met een lange slurf.

*Dat 'appelschimmel' paard is duidelijk een boullenoispaard dat van zwart naar wit aan het evolueren is en daar kan natuurlijk **Rik Rosseel** voor zorgen. Een harnas in de Poperingse kleuren kan gemaakt worden van een versleten Allaey's hopmachine. Het schilderijportret van onze held is een werk voor **Pol Bonduelle** en het standbeeldje zelf een jobke voor **Johan Derynck**. En dan hebben we nog de film. Waar vinden we nog een rosten bastaardzoon van een abt en een Poperingse deerne? Wie wordt onze hoofrolspeler?*

Het ontstaan van het Recollettenklooster van Poperinge – Guido Vandermarliere

Franciscaansch Vlaanderen, of Levenschetsen van al de paters Minderbroeders ...
Door Pholianus Naessen

Voor een algemene inleiding op dit thema nemen we de 'voorrede' over uit dit boek – te vinden op de webstek van 'Google Books':

De H. Franciscus van Assisie zelf wilde, rond het jaar 1216, kloosters zijner Orde in de noorderlanden komen stichten; doch werd hierin door Kardinaal Hugolinus tegengehouden, omdat de tegenwoordigheid van den Aartsvader voor het welzijn der Orde allernoodzakelijkst was bij het hof van Rome. Franciscus zond dan den zaligen Pacificus met eenige medegezellen om in Frankrijk eene Provincie te stichten, die al de kloosters van Frankrijk, België, enz. zou bevatten. De zalige Pacificus stichtte zijn eerste klooster te Lens, dat met recht, door de geloofwaardigste schrijvers, als het eerste dezer gewesten beschouwd wordt. Dat klooster is als de wieg geweest van al de andere die in Vlaanderen zoowel als in de waalsche Provinciën van ons land gesticht werden. Deze kloosters te zamen met die van Frankrijk maakten eene Provincie uit, onder den naam van: PROVINCIE VAN FRANKRIJK. In het Generaalkapittel van 1239, besloten de oversten die fransche Provincie, om hare groote uitgestrektheid, in negen Custodieën te verdeelen, waaronder de zesde den naam droeg van CUSTODIE VAN VLAANDEREN. Ofschoon nu elke Custodie haar eigen bestier had, waren nochtans alle afhankelijk van den Provinciaal van de Provincie van Frankrijk.

De Custodie van Vlaanderen had voor haar deel, al de kloosters gelegen in Vlaanderen, Henegouwen, Namen, Luxemburg, Luik, een deel van Brabant, Zeeland en het noorden van Frankrijk. In het begin der XVI^{de} eeuw was die Custodie zoozeer uitgebreid, dat men er ernstig aan dacht, haar tot Provincie te verheffen, wat in 1523 gebeurde. Bij hare oprichting had de Provincie van Vlaanderen de volgende kloosters: St Omaars, Brugge, Gent, Iperen, Sluys, Namen, Duinkerke, Ath, Dixmude, Hulst, St Franciscus op den Samber, Avesnes, Bergen, Luik en Couvin. In het tijdverloop van eene eeuw, had deze Provincie nog veel andere kloosters gesticht, zoowel in Vlaanderen als onder de Walen en in het noorden van Frankrijk.

Verschillige redenen deden de oversten der Orde besluiten, in 1627, die Provincie in twee te verdeelen; immers, om hare groote uitgestrektheid kon de Provinciaal moeilijk zijne kanonieke bezoeken in de kloosters doen; de verscheidenheid van talen was eene andere reden om de Provincie in twee te verdeelen.

De Hoogsteerw. P. Bernardinus van Senen, Minister-Generaal, door den Apostolischen Stoel daartoe gemachtigd, gaf in Augustus 1629, de brieven uit, waarbij hij eene vlaamsche Provincie oprichtte, getiteld: PROVINCE VAN DEN H. JOSEF IN HET GRAAFSCHAP VAN VLAANDEREN, bestaande uit al de kloosters waar het vlaamsch de moedertaal was. Die kloosters waren afgenomen: 1° van de provincie van Vlaanderen: Brugge, Gent, Iperen, Duinkerke, Dixmude, Sluys, Hulst, Cassel, Nieuwpoort, Thielt, Hondschote, Poperinge; 2° van de provincie van St Andries: Audenaarde en Kortrijk. Later stichtte men nog een klooster te Gravelinge, Eecloo en St Pauwels (Waas), dat eenige jaren nadien naar St Niklaas verplaatst werd.

Zoodus, als wij in het werk spreken van de Provincie van Vlaanderen, dan beduiden wij vóór 1629, de waalsche en vlaamsche kloosters te zamen genomen, en na 1629, enkel de waalsche kloosters.

De vlaamsche Provincie van St Josef in het Graafschap van Vlaanderen, bestond slechts weinige jaren, toen de hollandsche protestanten de kloosters van Hulst en Sluys opschorsten. In 1680 ontrok Lodewijk XIV, aan de Provincie van St Josef de kloosters van Gravelinge, Cassel, Duinkerke, Iperen, Hondschote en Poperinge, om ze aan de fransche Paters van St Andries te geven. Slechts 40 jaren daarna, in 1720, kregen de vlaamsche Paters de kloosters van Poperinge en Iperen terug.

Bij de afschaffing der kloosterorders door de fransche republikeinen, bestond de Provincie van St Josef in het Graafschap van Vlaanderen uit de volgende kloosters en residentiën; kloosters: Brugge, Gent, Iperen, Audenaarde, Dixmude, Kortrijk, Thielt, Nieuwpoort, Poperinge, Eecloo, St Niklaas (Waas); residentiën: Overslag, Koewacht, Clinge, Geeraardsbergen, Velsicke, Wervick en Blankenberghe.

Over het ontstaan van het klooster te Poperinge is er al heel wat werk verzet, en we laten ons dan ook leiden door wat Franz Denys en Henri Vandenberghe schreven in hun boek 'Voorgeschiedenis van het College te Poperinge 1628-1825 – Franz Denys & Henri Vandenberghe – Uitgave Archief College Poperinge – deel III'

We beginnen onze geschiedenis van het Recollettenklooster te Poperinge in de 17de eeuw, toen de katholieke contrareformatie een vaste vorm kreeg.

Henri Vandenberghe schrijft daarover het volgende:

De katholieke contrareformatie legt vooral het accent op verdienstelijke daden, onderricht en prediking. Het komt er op aan dat de mensen de zuivere leer kennen.

De minderbroeders hebben zich volledig ingeschakeld in deze nieuwe pastoraal.

De preekbeurten van de predikanten zijn terug te vinden in de stadsrekeningen van Poperinge.

De predikers van Ieper

De oudste vermelding hiervan vinden we in de oudste jaarrekening die we van de stad bezitten, deze van het jaar 1577 – 1578.

Daar staat het volgende vermeldt:

Item **Broeder Jan Hossaert**, religieux vande **predicheeren tYpre** over tpreken vande vastene xxx pond, over de passie vj pond ende voorts over den loon van zijn debvoir xvij pond tsamen den iijde april – liij pond parisis.

*Frere Mineur de l'etroite Observance
dit Recollet sans Manteau*

Het klooster van de Dominikanen of Predikheren te Ieper werd gesticht in 1268 en bevond zich langs de westzijde van de Wateringstraat, ongeveer ter hoogte van het huidige Zaalhof.

In de volgende jaarrekening die we bezitten – deze van het jaar 1584 – 1585 – staat het volgende:

Item de **terminarissen vande derde ordene** en hebben ten zelven jaere gheen predicatie gedaen noch ommeganghen gegheven – dus hier voor memorie

In de jaarrekening van het jaar 1585 – 1586 vinden we:

Item den zelven terminaris over tprediken vander passie des heeren ten voorleden vastene metter veryzenesse, gaige de somme – vi pond parisis

En ook het jaar daarop vinden we dezelfde post terug in de jaarrekening. Net zoals in het jaar 1587 – 1588 waar dan het volgende vermeld wordt:

Item den voornoemde **terminaris vande ordene van Sinte Franchois** over tprediken vander passie des heeren ten voorleden vastene metter veryzenesse – vi pond parisis

In het jaar 1590 – 1591 wordt de naam van de prediker zelfs genoemd:

Item **broeder Gheeraerd** religieulx van de franchois ordene over de predicatie van den passie ende verryssenesse ons heeren, ten voorleden vastene ende paesschen – par billet vande xx aprilis 1591 – – xj pond parisis.

In de stadsrekening van 1596 – 1597 lezen we het volgende:

Item de terminarissen vande minderbroeders ende predicheeren van Ypere - over de redemptie van **huerliedder ommeganck** op tghemeente ten voorleden jaere – elck iij pond xvj schele – comt ix pond xij schele parisis.

Dit wijst erop dat de Ieperse minderbroeders normaal gezien hier in Poperinge een jaarlijkse bedelronde mochten houden, wat echter dit jaar blijkbaar niet was doorgegaan.

We halen nog het jaar 1609 – 1610 aan. Daar staat er:

Item betaelt pater **Joannes Cocx** over de devoiren by hem ten voorleden vastene ghedaen int prediken vande woorde Gods inde kercke van Ste. Bertins par ordonnance vutter camere van xxjde april 1610 – lxxij pond parisis

Het klooster van de minderbroeders van Ieper bestond al in de 13de eeuw. Vanaf 1608 namen ze de hervorming van de Recolletten aan. En werden ze dan ook meer en meer 'de recolletten' genoemd.

*De Ieperse Recolletten hadden dus in Poperinge een voet tussen de deur. Henri Vandenberghe vermeldt dat er op het Onze Lieve Vrouwekerkhof een huisje staat voor de predikant van de Recolletten. In de kerkrekening van het jaar 1612 vermeldt men onder de rubriek 'Betaelynghe van de zaeken ende lasten extraordinaire' immers het volgende: Betaelt Michel Le Roy – mandemaker over de leveryinghe van een witte wissen trallie veinstere voor de voorveunsters van 't **huuzeken vande Recolletten** op onze Lieve Vrouwe Kerckhof – par acquit – xxiiij schele parisis En verder: Betaelt zekere bouckvercooper tYpre over eenen bouck ter begheerte van pater Sebastiaen vander oordre vande Recolletten*

hem by kerckmeesters ghepresenteert – par acquit – iiij pond parisis

Betaelt Jaques Huughelynck over tmaeken van **een privaet** voor de Recolletten ende ander predicheeren achter huerlieders woonste met noch ander werck aldaer ghedaen – par acquit – iij pond vj schele parisis

Betaelt Chaerle Focquer over de leveryinghe van een partye kesten ende cantelen ten behouwe van tvoorschreven privaet ende anderssins – tsamen par acquit – iiij pond xj schele parisis

Betaelt Anthonis de Witte – slotemaekere over de leveryinghe van letsen – sluetels, naghels ende ander yzerwerck – zoo wel voor thuus vande pastor – vande predicanten als voor de kercke gheduerende t'jegenwoordich jaer 1612 volghende zyn billiet ende acquyt – viij pond xiiij schele parisis

Uit deze posten blijkt dus duidelijk dat de Ieperse Recolletten zelf over een huisje in Poperinge konden beschikken, met een privaet.

Dat jaar was het Pater Recobert die hier volgens de jaarrekening kwam prediken:

Item betaelt den **pater Recobert** bynnen der stede van Ypre over sijn devoir gedaen van tprediken vande vasten voorleden van het woort godts bynnen der kerke van Ste. Bertens by ordenantie van mijne heeren vande wet – par acquit – jx xx pond parisis

Item betaelt van wynen, bieren ende broode ende andere notsakelyckheden gehaelt by de termynaris vande oordre van St. Franchoys gepredict hebbende de vasten als vooren – par billiet vande xiiij 7bre 1613 – xvij pond parisis

Ook de post uit het jaar 1614 – 16915 wil ik hier geven:

Betaelt myn heere den supprior van de convente van de predickheeren der stede van Yper alhier ghepredict hebbende twoort godts gheduerende den voorleden vastene par ordonnancie vande iiijde meye 1615 - jc xx pond parisis

Betaelt den zelve supprior over zyn verschot ghedaen gheduerende den zelve tyt vande vastene totten incoop van visch, boter ende ander nootzakelyckheden ten tyde dat hy nergens ten tafele ghenooten en was - par ordonnantie in date als vooren - xix pond j schele

De supprior die hier kwam prediken kreeg een som voor zijn vasteneten – wanneer hij niet uitgenodigd was om ergens te gaan eten.

Zijn brood haalde hij onder andere bij Catherine Verstavels:

Betaelt Catherine Verstavels van broode byden supprior van de predickheeren van Ypere alhier ghepredict hebbende by voorleden vastene - thaeren huuze ghehaelt - par billiet van iiijde meye 1615 - lij schele

Betaelt Chrispiaen Bollaert ter cause hy den voornoemde vande Leeuw gheassisteert heeft in zyne bovenschreven voyagen tot Brugghe - par tij appostille up distincte requesten - tzaemen vj pond xij schele

Betaelt Joos Couvreur van caes, boter, tzyenen huuze ghehaelt byden supprior vande predickheren van Ypre alhier ghepredict hebbende den voorleden vastene - par billiet vane iiijde meye 1615 - v pond xv schele

Betaelt Jan Bollaert over de leverynghe van vyf halfve tonnen groot bier - ghedaen tot behouwe vande voornoemde supprior gheduerende den voorleden vastene metaders xv schele ter cause van zeker cleen bier ghedroncken byde werkliden ghezuuvert hebbende de steenput by onze lieve vrouwevyvere - makende tzamen par billiet vande xx jny 1615 - xxxvij pond v schele

Item Firmyn Heyerman, backere van broode tzyen huuze ghehaelt byden zelve supprior gheduerende den voornoemde vastene - par billiet van de iiijde meye 1615 - l schele

In het jaar 1615 wordt een nieuwe regeling rond de stedeschool – maar ook rond het lesgeven van de Latijnse taal – door het magistraat opgesteld. Aangezien dit een voorloper is van de ‘latijnse School’ die later door de Paters Recollecten zal ingericht worden, nemen we dit besluit hier op.

5 april 1615 – Een nieuwe regeling voor de stedeschool – Resoluties – SAP 468
--

Achtervolghende de voorgaende ordonnantien ende placaten van baillu, burghmeesters, schepenen ende raeden deser stede ten differente stonden becondicht ende ghepubliceert, zoo ist datmen andermael ten verzoucke van meester **Pieter van Renynghe scholaster deser stede** van weghen heere, wetten ende raeden, eenen yghelick verbiet ende interdiceert schoole te houden, omme de kynderen te leeren lesen, schryven, cyfferen, leghen met pennynghen ende oock **de latynsche taele**, ghereserveert den voornoemde Renynghe, den welcken tzelve alleenelick toeghelaeten ende ghepermitteert es

verbiedende van alsnu allen andere scholasters ende insghelycx alle vaders, moeders ende voochden haerlieden kynderen ende weesen in andre scholen te zenden, ghereserveert de dochterkens omme te leeren naeyen, spellewerck ende andere dierghelicke wercken te leeren maeken – die men inde oorleden stedschoole niet en leert – ende dat op arbitraire correctie ende boeten ten disdretie vande wet ende ten fyne dat de voornoemde scholaster hem int onderwysen vande kynderen te bet zoude houden

Is hem toegelaeten ende gheconsenteert te heffen ende ontfanghen voor **schoolghelt** vande gonne die leeren, spellen ende leesen, drie stuyvers

Item vande gonne die leeren leesen ende schryven vier stuyvers ende van de gonne die daerenboven leeren legghen met pennynghen ende cyfferen ofte oock latyn leeren, zes stuyvers van elck kynt ter maent

Lastende ende bevelende eenen yeghelick hem daernaer te reguleren

Ghepubliceert upden vde april xvjc xv

't Haantje

In het stadsarchief van Poperinge – zo schrijft Henri Vandenberghe in ‘Voorgeschiedenis van het College te Poperinge 1628-1825 – Franz Denys & Henri Vandenberghe – Uitgave Archief College Poperinge – deel III’ – ligt er een kopie van de kroniek van de Recoletten in het Latijn geschreven.

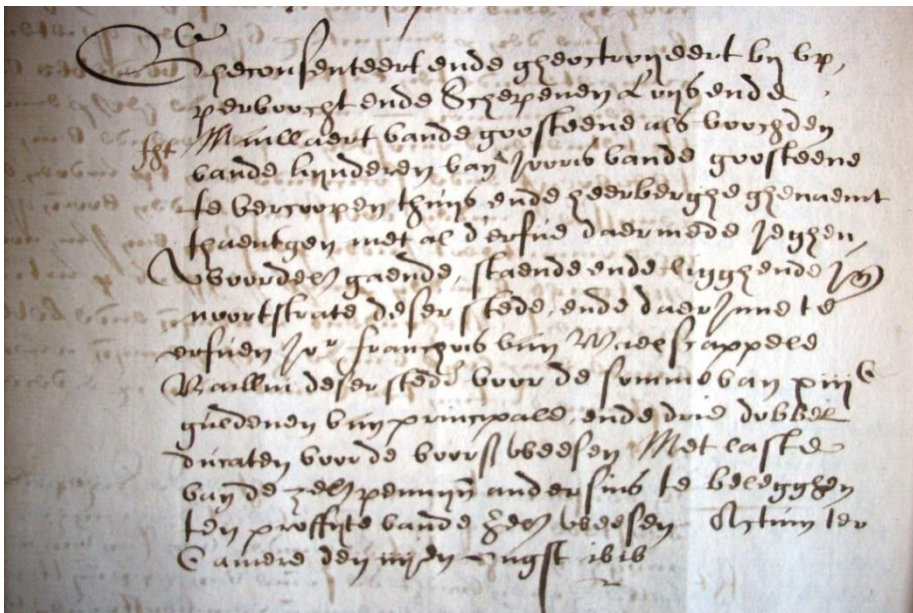
Daarin staat er dat men vanaf 1620 plannen begon te maken om te Poperinge ook een klooster voor de Recoletten op te richten, en dat men het rooskleurig inzag. Een ‘weldoener’ kocht er voor hen een huis, in het Latijn geheten Gallia, in het Frans ‘Coquelet’ en in het Vlaams ‘Het Haantje’.

*We vinden een toelating tot het verkoop van 't Haentgen op **de 4de augustus 1616** in de register van de arresten.*

4 augustus 1616 – Verkoop 't Haantjen - Register van Arresten SAP 331

Gheconsenteert ende gheoctroyeert by oppervoocht ende schepenen Loys ende Maillaert vande Goosteene als voochgden vande kynderen van Jooris vande Goosteene te vercoopen thuyt ende heerberghe ghenaeamt **tHaentgen** - d'ervve daermede jeghenwoordelick gaende,

staende ende ligghende in de Noortstraete deser stede end daerinne te ervven **jonker**

Franchois van Waelscapele, bailliu deser stede voor de somme van xiiij c guldenen van principale ende drie dobbel ducaten, voor de voorseyde weesen met laste vande zelve pennynghen andersins te belegghen ten proffyte van de zelve weesen

Actum ten camere den iijden augst 1616

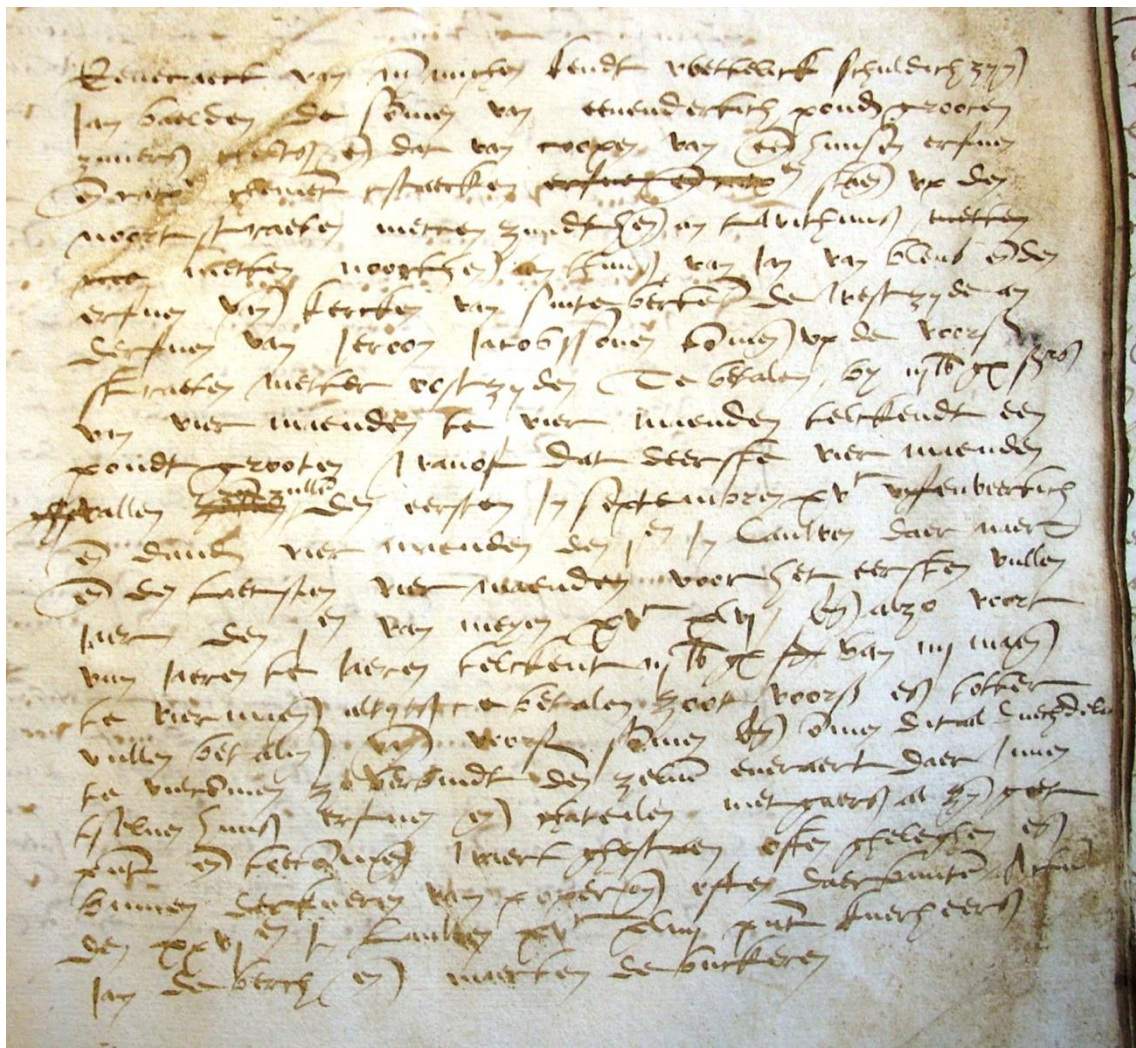
Waar stond 't Haentgen?

Om dat juist te bepalen gaan we naar de oudere akten die we in dit verband kennen. Op 16 januari 1545 verkoopt men het Staerken naast het Withuus . De akte luidt als volgt:

16 januari 1545 – Eeveraert koopt het Staerken naast het withuus - Renten SAP 394

Eeveraert van Menuypten

kendt wettelick schuldich zynde Jan Baelden
de somme van eenendertich ponden grooten zuverren ghelts
ende dat van coopen van een huusen, erfven ende cathelen
ghenaemt **tStaercken**
staende up den **Noortstraete**
metten zuudthende an **tWithuus**,
metten noorthende an thuus van **Jan van Bleus**
ende den erfven van de kercke van Sint Berten
de westzyde an d'ervfen van Jeroon Jacobsoone
commende up de voorseide straete metten oostzyde
te betalen by iij pond grooten sajers van vier maenden telckens een pond grooten
danof dat deerste vier maenden vallen zullen den eersten in september xvc vyfenveertich
ende dander vier maenden den eersten in lauwe daer naer ende den laetsten vier maenden voor
het eersten vullen jaer den eerste van meye xvc xlvj
ende also voort van jaeren tot jaere
en telcken iij pond grooten van iiij maenden te vier maenden altyts te betalen zoot vooreyd es
totter vullen betalynghe van de voorseide somme ende omme dit al deuchdelick te vuldoen –
zo verbindt den zelven Eeveraert daer innen tselven huus, erfven ende catheilen metghaders al
zyn goet – present ende toeecomme waert ghestaen ofte ghelegghen es binnen der keure
van Poperinghe ofte daer buuten.

Actum den xxvi de in lauwen xvc xliiij
present kuerheeren Jan de Berch ende Maerten De Buckere

Er staat dus wel degelijk het 'withuus' en niet het 'wethuis' zoals er blijkbaar sommigen vroeger gedacht hebben.

Een 'wit' huus of 'wijd' huus was een huis dat in de lengte aan de straatkant stond. De meester huizen werden haaks op de straat bebouwd met daar langs een poort, zodat de paarden en koetsen gemakkelijk het erf konden oprijden.

Het viel dus op wanneer een huis in zijn lengte langs de straat gebouwd werd – en deze huizen werden dan ook 'wijde' of 'wyt' huizen genoemd.

25 september 1559 – Thanneken in de Noordstraat - Halmen

Bartholomeus de Baardmakere

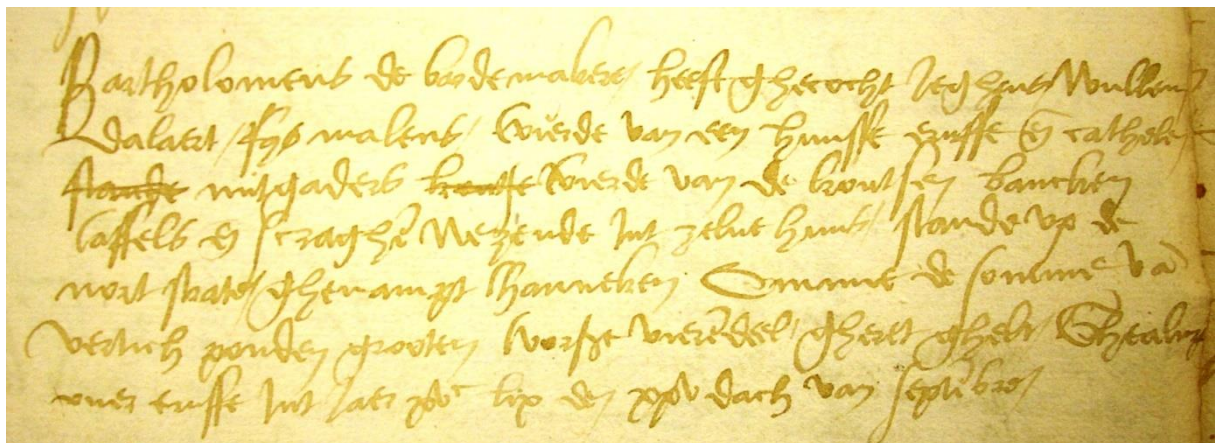
heeft ghecocht jeghens **Willem Dalaert filius Malens**,

tvierde van een huusse, erffe ende cathelen mitgaders tvierde van de koutsen, bancken, taffels ende scraghen wezende int zelve huus, stande up de Noortstraete

ghenaempt **tHanneken**

Omme de somme van vertich ponden grooten, tvorseide vierendeel ghereet ghelt

Ghealmpt over erffe int jaer xvc lix den xxv dach van september.

Handwritten Dutch deed of purchase from 1559. The text describes the purchase of a fourth part of a house and garden by Bartholomeus de Baardemakere. It mentions the location as 't Haantje' and lists the items included: 'koutsen, bancken, taffels ende scraghen'. The purchase is dated the 25th of September 1559.

Op 25 september 1559 koopt Bartholomeus de Baardemakere het vierde van 't Hanneken of het Haantje – samen met de 'koutsen, bancken, taffels ende scraghen' waaruit duidelijk blijkt dat er hier herberg gehouden werd.

4 december 1559 – 't Withuis verkocht – Halmen – Noordstraat

Wiliaen de Jonghe

heeft ghecocht jehghens **Augustyn vander Aert** vierste van een erffe ende vierde in de drye deelen in de cathelen van een husse stande up de **Nortstraete**

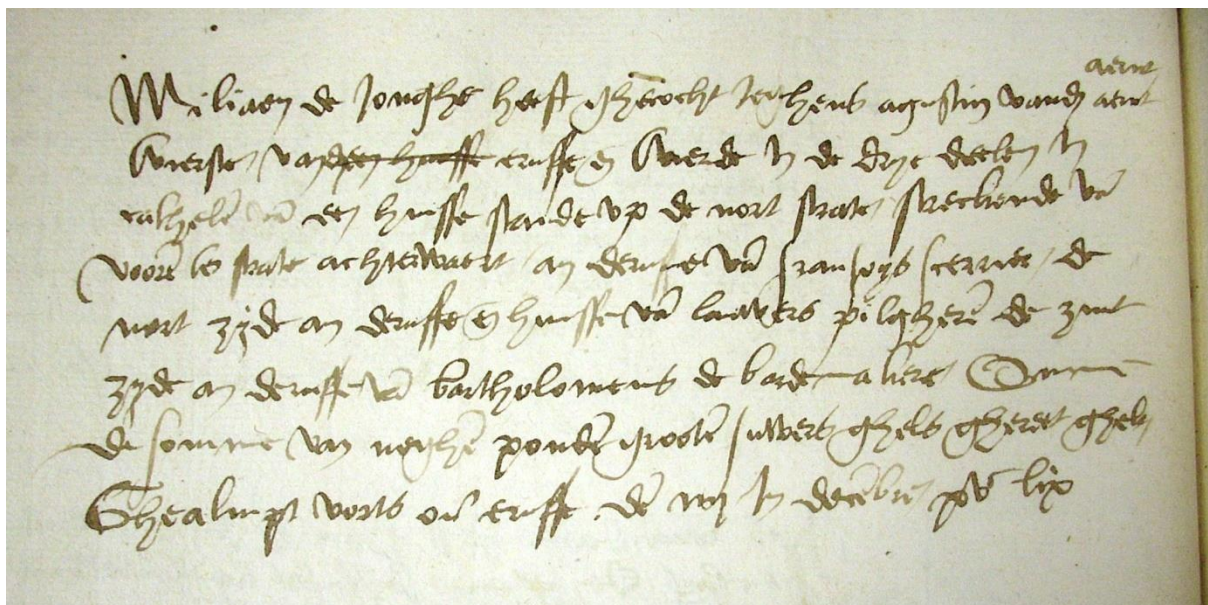
Streckende van vooren ter strate – achterwaert an derfve van Fransoys Scherrier –

de nortzyde an derffe ende huusse van **Lauwers Pilgherem** –

de zuutzyde an dervffe van **Bartholomeus de Baerdemakere**

Omme de somme van neghen ponden grotoen suvers ghelt ghereet ghelt

Ghealmpt vorts over erffe den iiijste december xvc lix

Handwritten Dutch deed of purchase from 1559. The text describes the purchase of a fourth part of a house and garden by Wiliaen de Jonghe. It mentions the location as 't Withuis' and lists the items included: 'koutsen, bancken, taffels ende scraghen'. The purchase is dated the 4th of December 1559.

Op vier december 1559 wordt het Withuis verkocht en dan merken we ook in de beschrijving dat 't Haantje ten zuiden van het withuis lag.

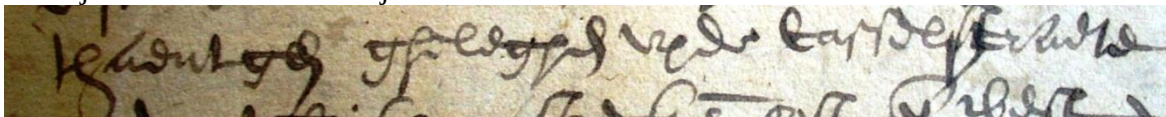
Hoewel men de Recolleten in 1620 reeds plannen maakten om een klooster te Poperinghe te vestigen, duurde het alleszins nog tot 1627 vooraleer die plannen concreter werden.

*Op 21 oktober 1627 – zo schrijft Henri Vandenberghe – staat er in de Latijnse kroniek – dat **de abt Philippe Gillocq** de Minderbroeders laat weten dat zij zonder uitstel mogen komen en verblijven in het huis op voorwaarde dat de overste of zijn vervanger op de dag van de processie van Sint Jan, wanneer de abt of iemand in zijn plaats, de eucharistie viert, een ‘bloemenkrans’ offert om de verkregen gunst.*

*De abt heeft blijkbaar op de **21ste oktober** ’t Haentjen gekocht van zijn baljuw Frans van Waelscappel. Deze akte wordt pas 4 jaar later in de register van de halmen of verkopen ingeschreven, wanneer de paters Recolleten reeds andere stukken erf – ten westen en ten zuiden van het Haentje - verkregen hebben.*

22 oktober 1631 - ‘tHaentjen is reeds op de 21 ^{ste} oktober 1627 verkocht – SAP 369 - Halmen
--

Compareerde **jo. Frans van Waelscappel, heere van dryebrugghe**,
bailliu general van de abdye van St. Bertins,
den welcken verclaerde vercocht thebben aen de eerw. Vadere in Gode, monseigneur
Philippe de Gillocq, prelaet vande abbedye van St. Bertins voornoemt,
heere deser stede,
een zijn huus ende erfve eertijts

ghenaemt **thaentgen** gheleghen up de Casselstraete alhier upden xxi oktober 1627
streckende oost ende west
van westen de paters recollecten
van oosten de zelve straete
van noorden Jan Faureins,
ende van zuuden de zelve paters
omme te hofcleede voor svercoopers huusvrouwe neghen dobbel ducaeten in specien
ende voor principaelen coop de somme van zessendertich hondert guldenen
van welcke somme de vercooper hem kende voldaan
passeerende mits desen absolute quyttantie, belast tzelve huus ende erfve in een losrente van
zes ponden grooten sjaers den penninck xvi de,
ten proffytte van de aeldynghen **Guillaeume Rouvroy**,
de welcke gheminckt es vande voorseyde principaele penninghen s’coopschats
ende alsoo van de zelve huise ende erfve alsnoch gheen erfvenisse gheschiet es
soo est dat de voorseyde heere prelaet heeft gheaccordeert ende gheconsenteert, d’erfvenisse
van diere te gheschieden ende ghedaen te wesen,
ten proffytte van Jan Folcque, schepen deser stede in de conformiteit van de acte van desen
daeghe onderteekent Philippe, abbé de St. Bertin,
neffens zijn cachet daeruppe ter zijde ghedruckt,
alhier ghesien ende ghelesen
dienvolghens de voorseyde Walscappel heeft hem van de voorschreven huuse ende erfve
daarmede gaende ontghoedt, ontvest ende onterft
ende den zelve Folcque, alhier present,
daerinne gheghoet, ghevest ende gheerft naer costume

Met belooft vanden vercooper ghedaen deze coop te doen aggreëren bij zyn huusvrouwe
ende dannof over te leveren act van ratificatie in forma
Actum present tcollegie van de wet
Den xxij october 1631

De conventus Iprensis

In de Latijnse oprichtingsakten staat de ‘conventus Iprensis’ de overeenkomst met Ieper Recolletten. Het nieuwe klooster te Poperinghe mag dit van Ieper ‘nullo modo’ of op geen enkele manier, bedreigen in hun bedeltochten. Deze regeling wordt bekrachtigd door de gardiaan van Ieper en de ‘definitior’² Petrus Marchand voor de Recolletten van Poperinghe. De ‘medemendianten’ waren Augustinus Julius van de Augustijnen; Petrus Pontanus van de Karmelieten en Joannes Cabilau van de Predikheren. Deze afspraak werd dus gedragen door de verschillende bedelorden van de streek.

Toelating van de stad en de Hoge Overheid

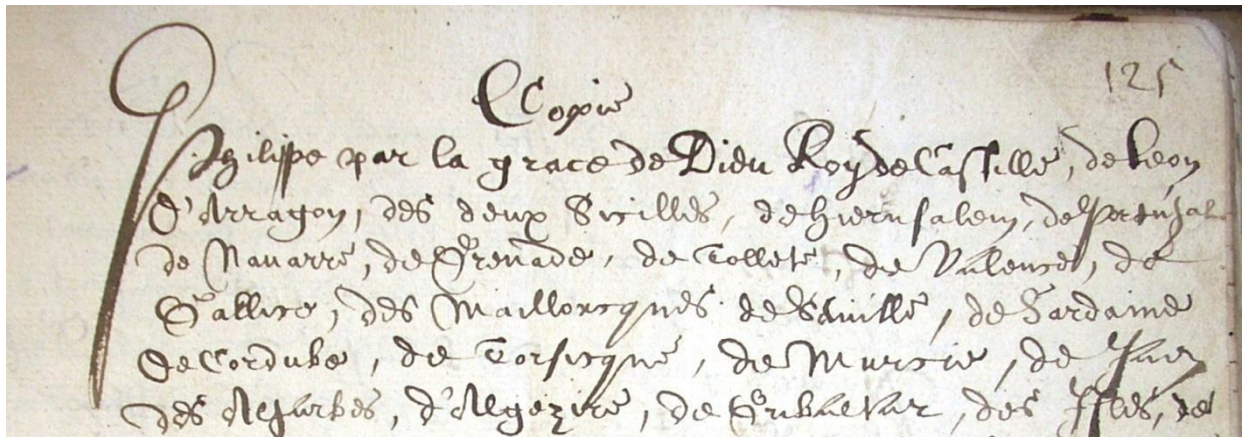
Op de 14de december 1627 – zo vermeldt de Latijnse tekst - geeft de stad toestemming tot de oprichting van het Recollettenklooster

‘Eodem anno 14 decembris isis supracitis consensibuset instrumentis, etiam suum super addidit oppidit magistratus Poperinganus – sub coditiaone quod fratrias haberunt suas collectas ordinarias et quod civitas non oneraretur expensis aedificii, nullis aliis conditionibus requisitis’. De recolletten mogen op normale bedeluitstap gaan , maar de stad mag niet overbelast zijn.

Met de toelating van de stad en van de andere bedelordes, kan men de stap zetten naar de Hoge Wereldse Overheid om aldaar de toelating te krijgen om een klooster te mogen stichten. Op de 19de december 1627 wordt het hof te Brussel deze toelating gevraagd. Het antwoord laat niet lang op zich wachten. Op de 19de januari wordt de onderstaande akte opgenomen in de register van de resoluties.

19 januari 1628 – ’t Haantje – Paters Recolletten – Resoluties SAP 468

² Definitior = 2° In kloostergenootschappen zijn definitoren vooral: raadslieden en medewerkers der provinciale en generale orde-oversten bij het bestuur der orde of congregatie. Zij worden ook wel anders genoemd, bijv. assistenten.

Copie

Philippe par la grace de Dieu

Roy de Castille, e Leon, d'Arragon, des deux Sicilles, de Jerusalem, del Portugal, de Navarre, de grenade, de Tollete, de Valence, de Gallixe, des Mailloxcques, de Gauille, de Sardine, de Corbue, de Torfisque, de Marcie, enz....

A tous ceux qui ces presentes verront, Salut

Scavoir faisons nous savoir receu l'humble supplication et requeste de religieuse personne notre chier et bien amé père **Pierre Marchand**,

provincial **des pères recollectes de St. Franchois de la province de Flandres** -

contenante que le prelat de l'église et abbaye de St. Bertin desirieux de l'avancement du cult et honneur de Dieu et du bien des ames des habitant de la ville et jurisdiction de Poperinghe, dont il est siegneur,

auroit depuis naguerres acquis sous monsieur Boyplousve, certaine maison et heritage del estendie d'une mesure ou environ de terre

scitué **en la rue de l'hospital**, vulgairement nommé **le Cocquelet**, tenu en cotterie³ de ladite abbaye – qu'il auroit donné audites pères recollecten pour y resider et former leur cloistre et maison de leur ordre

et y exercer leurs fonctions ordinaires, dont nous est apparu par l'acte du consentement du prelat, joinct aux accords et constentemens des vicaires genereaux de l'evesche vacant d'Ypres,

soubz la quel est scitué ladite ville de Poperingues des aultres ordres mendians d'icelle ville d'Ypre et des bailly, bourghmaitres, echevins, consaulz et notables d'icelle

leque luy westant permis de faire sans notre cotroy et permission,

il a tres hmblement supplié qu'il nous plengt aggreez l'achapt d'icelle maison et heritage, faict par ledit prelat,

octroyer et permettre la residence desdits pères recollectes en icelle,

et d'y former un cloistre et convent de religion de leur ordre et y execercer les fonctions requises, et faire les questes ordinaires aux ordres mendians,

esperant que ceste permission apportera grand fruict et consolation aux ames des habitans d'icelle ville

detant plus qu'en icelle **n'y a aucun ordre de religion dhommes**, qui neantmoins y a esté jugé tres necessaire tant pour les predictaons **cathechismes et confessions**, que visites et consolations des malades et affligez à quoi les pasteurs des trois paroisses de tous costes et fort peuplié, semblent ne pouvoir satisfaire à toutes occacions, et par tout luy faire depescher notre lettres patentes doctroy et permission en tel cas pertinentes.

³ En cotterie = in cotterie - Besloten gezelschap –

Pur ce est il que nous ce dit est considéré et veut en notre conseil privé les sousdites actes d'accord et consiement, inclinant favorables à l'asupplication et requeste du pere provincial sujet –

Folio 126

luy avons permis et octroyé,
permettons et octroyons en luy donnant congé et licente de grace speciale
par notres presentes
qu'il puisse et pourra lapire et justituer en ladite ville de Poperinghes
au lieu cy dessus spesifié

un nouveau cloistre et convent des pères recollects

pour y vivre religieusement suivant leur institut –
aut la mesme franchise, exemption et privilege dont wuyssent –
et ont accoustumé de jouyr tous aultres religieux due mesme ordre en notres pays de pardeca -
bien entendu neantmoins que lesdites peres recollectez se devuront contentzr des questes, et
purchas que ceux de la residence de notre ville d'Ypres ont esté accoustumer d'avoir
ende Poperinghes et y dores avant les mesmes questes et purchasdesdites d'Ypre viendront a
cessere.

A condition aussy que lesdites de Poperinghe ne seront soumis à aultres charges, soit pour le
faict des batimens dune convent ou autrement
en façon quelcondq sy donnons en mandement à nos tres cheres et feaulx
le chef president et gens de notre privé et grand conseils,
president et gens de notre conseil en Flandres,
bailly, bourghmaites, eschevins, consaulx et notables dudite Poperinghe
et à tous aultres notre justiciers, officiers et subjechs qui ce pourra toucher et regarder que de
caese notre presente grace, ocroy et permission lez facent souffrient et laissent le père
provincial impetrant ensemble les successeurs en officie – aulx charges et conditions selon et
en la forme et manèere dite – plannement et paisblement jouyr et user sans en ce lieux faire
mettre ou donner, n'y souffrier estre faict mis ou donné aulcum destouvers, refus ou
empeschement nonobstant quel concques,
ordonnant, consenmis ou usances à ce contraires.

Car aussy nous plaist et en testmoing de ce nous avons faict mettre notres seel à cestes
presentes.

Donnés en notre ville de Bruxelles –

le xix jour du mois de janvier l'an de grace mil six cens vingt huit et de notre regnes le
septesme majesté

estant féelle avecq le seel de sa majesté en cire vermeille, pendant en double queu de
parchevin, sure le reply est escript par le roy en son conseil – signé Prats

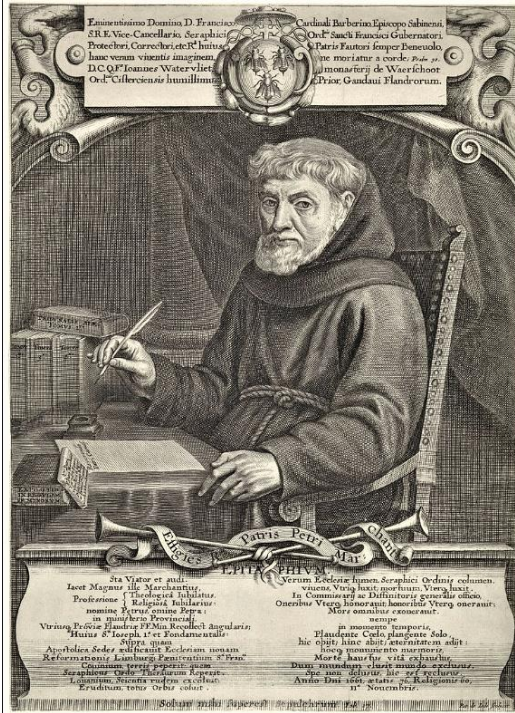
Collation faict aulx lettres doctroy orgineles seelles et signers comme dessus et trouvé
concorde par moy greffier de ladite ville de Poperinghe

Collation faict aulx lettres doctroy
origineles, seelles et signers comme
dessus et trouvé concordance avec
celuy qui est en l'original de ladite ville de
Poperinghe

Petrus Marchant

Het is dus **Pierre Marchant**, de Provinciale overste van de Recolletten die de vraag stelt. Hij vermeldt meteen dat de abt van Sint Bertins akkoord is om het klooster toe te laten met het oog om de godsdienst in de stad te bevorderen en voor het zielenheil van de inwoners van de jurisdictie.

Men heeft ook een huis op het oog 'Het Haantje' om alhier het klooster in te richten. Dit is in – zo schrijft men – in de Gasthuisstraat gelegen en is ongeveer een gemet groot.

Het is eigenaardig dat men 't Haantje in de Gasthuisstraat situeert en niet in de Noordstraat, - weliswaar het verlengde van de Gasthuisstraat - waar het erf en het huis effectief lagen.

Men vermeldt verder dat er in de stad er nog geen klooster voor mannen bestaat, wat echter wel heel nuttig zou zijn, dit zowel voor de catechese als voor het biechten, als voor het bezoeken en troosten van de zieken. Daarmee kunnen ze de parochiepriesters van de talrijke parochianen helpen.

Deze argumenten waren blijkbaar voldoende om de toelating te krijgen om een Recollettenklooster te Poperinge op te richten.

Het huis 'Het Haantje' was zoals men het beschrijft 'en cotterie' van de abdij van Sint Bertins te Sint Omaars. We hebben gezien dat het huis in 1616 mocht aangekocht worden door 'jonker Franchois van Waelscapele, bailliu deser stede' – en het zal waarschijnlijk ook door

hem bewoond geweest zijn. Dit wil echter niet zeggen, zoals Opdedrinck gedacht heeft – dat het huis ook het 'wethuis' geweest is. De wet en het gerecht - kwamen immers samen in de Proostiji en niet bij de baljuw thuis.

Frans Denys en Henri Vandenberghen schrijven in 'De voorgeschiedenis van het college te Poperinge' daarover verder:

De installatie wordt vervolledigd met de aanstelling van de praeses, pater **Cherubinus Vanhaelst** of **Van Aelst**.

Cherubinus van Aelst – zo leren we uit het boek 'Franciscaans Vlaanderen' - werd omtrent het jaar 1587 te Ieperen geboren uit Joannes en Margareta Bitouinckx, die hun kind met de grootste zorg in de vreeze Gods trachten op te voeden.

Daar zijn vader syndick des kloosters was, had de kleine Cherubinus dikwijls de gelegenheid om het leven der Minderbroeders-Recolletten zijner geboortestad na te gaan; ook toonde hij van jongs af groote genegenheid om in hun habijt ook hun leven te delen.

Zijne lagere studiën voltrokken hebbende, trad hij in de Orde en deed zijne plechtige professie omstreeks het jaar 1608. Zijn goed karakter verwierf hem de achting zijner medebroeders en zijne deugden trokken de oogen der oversten op hem, die niet aarzelden den vromen pater aan het hoofd van het klooster zijner geboortestad te plaatsen. Daarna werd hij nog opvolgentlijk **Gardiiaan te Poperinge** en novicenmeester te Gent benoemd.

In deze laatste bediening wendde hij alles aan om de jonge fraters zich te doen toeleggen op de kloosterlijke deugden. Hij ging hen voor door zijn voorbeeld en wekte hen door zijne woorden op om de strengeden des regels blijmoedig te onderhouden. In het kapittel van 1645 werd hij als gardiaan naar Thielt gezonden, doch hij had nauwelijks dat ambt een jaar bekleed of stierf hij den 22 december 1646 in het klooster van Gent, waarheen hij vertrokken was om met den provinciaal eenige zaken te verhandelen.

De eerste syndicus was **Joannes Folcque**. De syndicus neemt de materiële zorgen voor zijn rekening. De tekst geeft ons een detail over zijn verloning 'qui lucem perpetuum gundavit coram venerabili'; letterlijk 'die het eeuwig licht verzekerde bij het Allerheiligste'. Uit verdere gebeurtenissen denken we te moeten afleiden dat de man het wellicht doet om de eer van het altaar. Dat hij er met andere woorden nog aan toestak door de kosten van de olie voor het godslampje te betalen.
Uit de volgende documenten blijkt alleszins dat de paters niet alleen steun kregen van abt en de abdij, maar eveneens van het Poperings magistraat om hun klooster op te bouwen.

SAP50d - 1629 - Bestuur

4 februari 1629 – Ommestelling – Dokter Damman - Paters Recollecten

Is oock goet ghevonden te gheven an meester **Jan Damman licentiaet inde medicynen** ende alhier gheaccepteert voor **docteur** een pensioen van hondert guldenen by jaere tot wederroepen ende hem te consenteren vrydom van tauxatie van ommestellynghe ende fournerynghe van soldaten behoudens by hem Damman assisterende ende dienende **de drye⁴ cloosters van Poperynghe** - ooc de aermen van tgastruus den disch ende ander aermen - staende te ghesonden te syne by tcollegie vande wet gratis ende voor nyet volghende syne prestatie - ende angaende syne sallaris van tvisiteren van crancke ende siecke lieden buuten ende binnen de baillien sal danoff tauxatie ghedaen werden by tvoornoemde collegie.

Is oock goet ghevonden ende gheconsenteert **an paters recollecten** binnen deser stede 't ghebruyck van een erfveken toebehoorende de voornoemde stede - ligghende neffens hemlieden clooster alsnu in pachte ghehouden by **Jaques Floor**, de jonghe tsy tot hovynghen, bryckerie ofte anderssins

In de marge

Dit pensioen van meester Jan Damman - docteur is gherenonceert by wetten, raeden ende notable ... es gheconsenteert an de voornoemde Damman byde drye collegien dat hy sal heffen syn pensioen van jc guldens tjaers tot den vde february xvjc een en dertich sonder meer up de conditie ende besprek by voorgande resolutie - tsynder anveerden vermelt actum xxijde october 1630.

⁴ De drie kloosters : de grauwe zusters van het gasthuis – de grauwezusters van Sint jans – en de Recollecten

In de jaarrekening 1629 – 1630 vermeldt men hierover het volgende:

Nopende d' erfve van de stede ten zuutzyde vande vyfvere van Ste. Bertins voor desen in pacht ghehouden by **Jacques Floor de jonghe** en is alhier gheenen ontfang overmidts de zelve erfve by bailliu, wetten, raeden ende notable ghejont es ande **paters recollecten deser stede** – dus hier – memorie

Franz en Henri vermelden verder dat op de **22ste november 1629** er een bijeenkomst van het eerste provinciaal kapittel is, waarin pater Cherubinus Van Haelst gardiaan⁵ en pater Petrus Marchant provinciaal worden.

Enkele dagen alter – op de 27ste november – vraagt de zeer eerwaarde pater Josephus Bergaigne aan de gardiaan de toelating om een aartsbroederschap op te richten. De toelating komt er pas in 1640. Met deze bevoegdheid kan het klooster andere broederschappen in het leven roepen in hun district.

De eerste steenlegging

Op de **3de oktober 1630** legt de abt van Sint Bertinus – **Philippus de Gillocq** – de eerste steen van het nieuwe recollectenklooster. De weldoeners brengen genoeg bijeen om een aangepast gebouw neer te zetten. De aalmoezen zijn 'notabiles' of noemenswaardig. Mevrouw **Christina Liebaert**, overleden op dat ogenblik is speciaal vernoemd. Het stadsbestuur geeft 'uit gratuyteit' 40 pond parisis ter gelegenheid

In de proosdijrekening van het jaar 1639 – de enige die mij bekend is – schrijft men het volgende omtrent het Rekhof:

Christiaan Verscheure au paravant la vefve de Marye Verhille - sa mere - pour deux mesures deux lignes lxviii vergues tant houblonnière que terre a labour et herbage - partie de six mesures et demie six vergues sisdites doit par an iiijxx iiij pond parisis estant le surplus desdites six mesures et demy et six vergues ascr deux mesures encore escapees par **Jacques Proventier** par bail de seu Monseigneur a l'effect de faire cuire de bricques **pour la fabric des R.R. P.P. Recollects** de Poperingues desquelz seu mondit sieur estoit fondateur – icy par le saint Remy 1638 – jre de ix – iiijxx iiij pond parisis

Pater".

We zien op de Ferrariskaart van dit stukje Poperinge – odner nummer 71 een veld liggen – waaruit dus de klei gehaalde werd voor de bouw van het klooster.

Het is de hoek van het huidige Rekhof met de Deken De Bo-laan

aanse woord voor wachter :
anciscanen of kapucijnen. Deze
zijn broeders moet hebben.
benadrukte dat een gardiaan niet als
rder moet handelen als een vader
ardiaan is "Wel- of Zeereerwaarde

– waar nu onder andere de school 'de Klimrank' staat. Dit was dus in 1639 nog steeds eigendom van de abdij van Sint Bertin. Het geheel was 6,5 gemeten en 6 roeden groot. Daarvan werd 2 gemeten, 2 lijnen en 49 roeden – dat bestond uit een hopveld, een stuk zaailand en een stuk grasland – verhuurd aan Christiaan Verscheure, die zijn moeder als huurder opvolgde.

De rest van de grond werd in pacht gehouden door Jacques Proventier met de bedoeling om hier de klei te winnen om de bakstenen voor de bouw van het klooster van de Recollecten, te winnen – waarvan de abt de 'fondateur' is.

Uit de stadsrekening van het jaar 1629 – 1630 blijkt dat de nabijgelegen Sint Bertinusvijver gratis in pacht wordt gegeven aan de Paters Recollecten. Die zullen die waarschijnlijk niet alleen gebruikt hebben voor hun drinkwater, en/of brouwerij, maar eveneens als viskweekvijver.

Jaarrekening 1629 - 1630

Nopende d'ervve van de stede ten zuutzyde vande vyfvere van Ste. Bertins voor desen in pacht ghehouden by Jacques Floor de jonghe en is alhier gheen ontfang overmits de zelve ervve by bailliu, wetten, raeden ende notable ghejont es ande **paters recollecten deser stede** – dus hier – memorie

An d'eerweerde pater recollecten over hemlieden debvoiren ghedaen **ten ommeganghe** xij kannen – xiiij pond viij schele

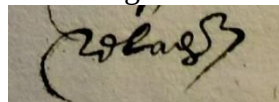
Uit de stadsrekening onder het hoofdstuk 'Ander mysen ende lasten betaelt van zaecken extraordinaire' komt het volgende
--

An **Jan Folcque** gheestelicke vader van d'eerweerde paters recollecten, over de zelve paters ter cause vande lovelicke debvoiren ghedaen byden terminaris ende predicant ghepredict hebbende d'woordt godts binnen deser stede den voorleden vasten ende paesdaghen begrepen xl pond parisis over eene courtoisie den zelve predicant ghejont by 'tcollegie vanden wet – bedraeghende tzamen – jc lx pond parisis

Eersten steen van de kerk

Den doender deser brynght alhier in rekeninghe de somme van lx pond parisis d'eerweerde paters Recollecten ghejont by t'collegie vande wet voor een gratiteyt in t'legghen vande eersten ende fundamentelicke steen van haerlieden kercke – dus hier de zelve – lx pond parisis

An Jaques Baert over ende in remdemptie van ze stoopen wyn ghepresenteert ende ghedroncken by ghecommiteerde vanden wet **neffens d'eerweerde paters recollecten** in het bedancken vande terminaris alhier ghepredict hebbende twoord godts den voorleden vasten – begrepen drie kannen wyn ten huuse vande voornoemde Baert ghehaelt ende daarmede

beschoncken myn eerweerde heere den president van ? - xlij pond iiij schele parisis

Jacques Diedeman is qualite' de Lxx et françois folgend l'inter
 des enfans mineurs d'uz Diedeman ont reconnu et confesse
 avoir vendu, et plus la teneur de ces ptes vendues et
 pour folgend fonds de procuracion de l'inter misive de
 monseigneur le prelat de St. Bertin, a ce point et acceptant
 pour et au profit du convent des Reverends peres
 Recollectes dans ceste ville de Poperinghe, un fond et
 heritage contenant xxxi verges ou environ situes derriere
 la maison de Mathieu Costenoble, joignant du
 costé d'orient la rue dit Nordstraete, de l'occident
 l'heritage de la confrerie de St. Sacrament, de bise l'heritage
 dun convent des Recollectes, avecq le droict d'emphyteuse
 ou louage competent ledict Costenoble pour le temps de cinq
 ans, pour douse florins par an, dont ledict Costenoble as
 renonce pour la part d'uz heritage futur d'icelle
 past. maison, la qute sont fait et passez avecq
 l'adieu et aggregation de monseigneur le prelat de St. Bertin
 pour et moyennant le prix et somme accordé et convenu
 entre ledict Diedeman de trente six livres cinq schele de monnoye
 de Flandres, a payer a l'adistance et saisine due fonds
 et dont les acheteurs au nom que dessus poera prendre
 possession et joyssance demy mars prochain
 estant en outre conditionné et stipulé si le fond et heritage
 ne soit en temps aveux trouvé bon et convenables pour
 y dessus batir quelque edifices propres aux convent des
 recollectes ou être employé a l'usage d'iceulx,

Ensigne fait et passé a l'adieu et aggregation de monseigneur le prelat de St. Bertin
 le 18 mars 1630

Jacques Diedeman en qualité de père

Et **François Folcque**, tuteur des enfants mineurs du Diedeman
 Ont reconnu et confesté avoier
 vendu et par la teneur de ces
 precentes

vendent à **Jean Folcque** fondé de
 procuracion par lettre missive de
 monseigneur **le prelat de St.**

Bertin,

à ce present et acceptant pour et au
 profit du convent des reverends
pères Recollectes dans ceste ville
 de Poperinghe,

un fond et heritage contenant xxxi
 verges ou environ

situé des fonds et **derrière la**
maison de Mathieu Costenoble,
 joignant du costé de l'orient la rue
 dit **Nordstraete**,

de l'occident l'**heritage de la**
confrerie de St. Sacrament,
 de bise l'heritage dun convent des
 Recollectes,

avecq le droict d'emphyteuse ou
 louage competent ledict
 Costenoble

pour le temps de cinq ans,
 pour douse florins par an dont
 ledict Costnoble as renoncé

pour la part d'un heritage situé derrière sadicte maison ,
 la presente vente faict et passée avecq l'adieu et l'aggregation de monseigneur le prelat de St.
 Bertin

pour et moyenant le prix et somme accordé et convenu entre les dictes parties

de trente six livres cinq schele de monnoye de Flandres

à payer à l'adistance et saisine due fonds

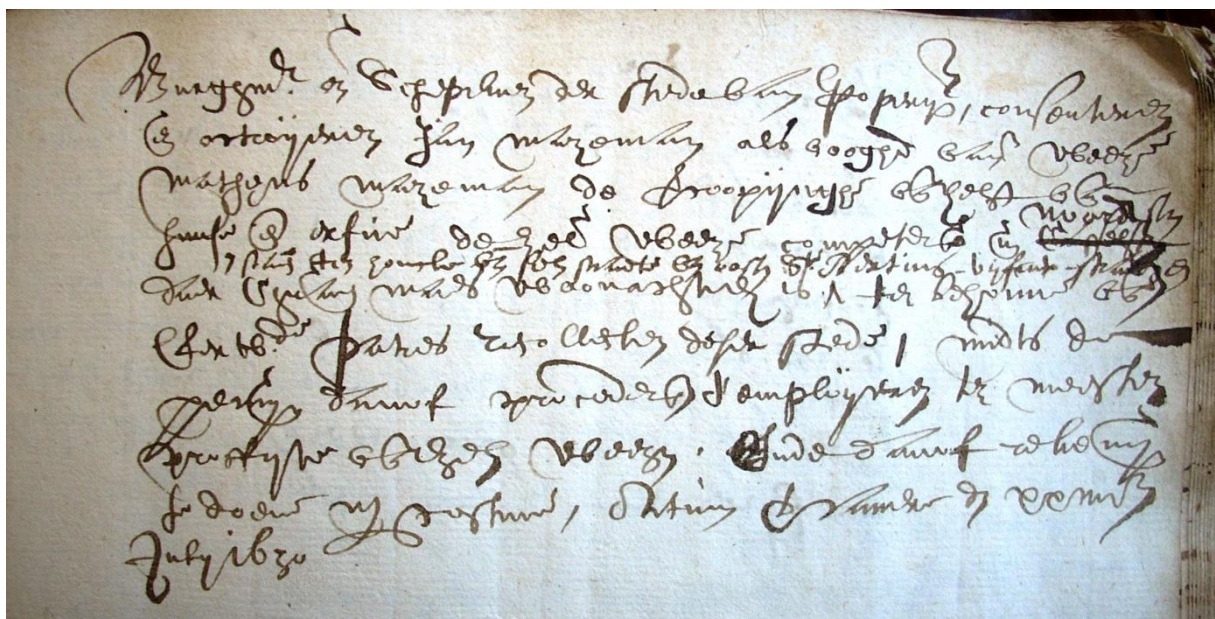
et dont les acheteurs au nom que dessus poera prendre possession et joyssance demy mars
 prochain

estant en outre conditionné et stipulé si le fond et heritage ne soit en temps aveux trouvé bon
 et convenables pour y dessus batir quelque edifices propres aux convent des recollectes
 ou être employé à l'usage d'iceulx,

soit pour gardin ou aultrement qu'en tel cas les dicts vendeurs poeront reprendre et retraire par forme de rachapt ledict fond
 moyenant restitution de pareille somme de deniers de l'achapt present faict.
 Aussy feict et passée pardevant le loy
 Le xxvij de mars 1630

24 juli 1630 - Huis en erf voor de Recollecten - SAP 247 – Register arresten

Burghemeesters ende schepenen der stede van Poperinghe consenteren ende octroyeren Jan Mazeman als vooghd van de weeze Matheus Mazeman,
 de vercoopynghe van d'helft van een huuse ende erfve, dezelve weeze competerende
 an de Noordstraete,
 daer **Christiaen Maes** woonachtich is,
 staende ten houcke van de zelve straete
 van oosten **St. Bertinusvyfver straetjen**, ten behouve van de eerw. Paters Recollecten deser
 stede,
 midts de penninghen dannof procederende t'employeren ten meesten proffyte van de zelve
 weeze ende dannof rekeninghe te doene naer costume,
 Actum in camer den xxiiijste july 1630

Handwritten Dutch text from a 17th-century register, corresponding to the typed transcription above. The script is a cursive hand typical of the period, written on aged paper with some ink bleed-through from the reverse side.

29 juli 1630 – Grond gekocht voor de Paters Recollecten - SAP 369 – Halmen

Jan Folcque als syndicq van de pater recollecten ten desen stede,
 heeft ghecocht jeghens **Pieter Masseau ende Mayken filia Pieter Ellieul**,
 weduwe van **Matheus Mazeman**, zijn huusvrouwe,
 medghaeders jeghens **Jan Mazeman** als vooghd van **Jantgen**, de weeze van den zelve
 Matheus, gheprocreert by tzelve maken,
 Vut crachte van octroye by hem vercreghen van burchmeesters ene schepenen deser stede als
 oppervoochden op den xxiiij july xvi c xxx
 een huus ende erfve ghestaen ende ghelegghen op de Noordstraete deser stede
 streckende ande zelve straete,
 westwaert jeghens St. Bertinsvyfver,

van noorden 't vyverstraetje
 ende van zuuden de weduwe Jacques Floor,
 voor de somme van dertich hondert guldenen
 boven twee dobbel ducaten voor 's vercoopers huusvrouwe ende 't zoontgen van Matheus
 Mazeman, half en half,
 belast met zes ponden grooten sjaers in diversche losrenten
 danof de zelve wees maer en raeckt vij pond parisis sjaers,
 ende de welcke de cooper tzijn laste houdt ende tmyncen moet op de coopsomme
 Vererfvende niet min ter laste van de cooper, twee jaeren verlopen van de zelve renten,
 bedragende x pond grooten,
 vermindert den zelven principaelen coop,
 te betaelen t' surplus te lichtemisse eerstcommende,
 de loopende jaerschaere s' vercoopers proffitte
 Aldus ontvut ende onterft ten halmdaeg den xxix july xvj c xxx

14 oktober 1630

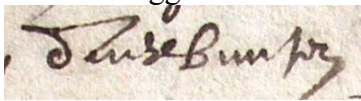
Franz en Henri schrijven op 14 oktober 1630

De syndicus 'syndicus et amicus specialis' koopt een kleine oppervlakte grond voor 5 ponden grooten. Bij vorme van aelmoesse krijgt de kloosterorde van de stad 100 pond parisis.

24 oktober 1630 - Lage en wederlage met de Paters Recollecten - SAP 369 - Halmen

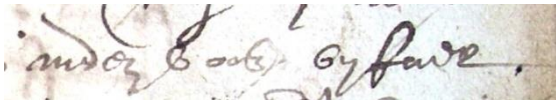
Compareerden in persooene **Marie Scherrier**, laetst weduwe van **Jacques Floor** de jonghe, gheadsisteert mede **Willem Scherrier**, haren broeder in dezen haeren bstanden man, ende **Christiaen Floor** als vooght vande vyf onbejaerde kynderen van voorzeyde Marie geprocreert by de voorseyde Jaques haeren laetsten man ten naervolghende zaeken gheauthoriseert by octroye van de burghmeesters ende schepenen deser stede als oppervooghden van de weezen, ten eender zyde ende **Jan Folcque filius Jans**, vutter naeme van de heere ende prelat van St. Bertins, ter andere,

welcek voorseyde Marie gheadsisteert als vooren ende den voorseyde Christiaen in zyne voorseyde qualiteyt hebben opghedreghen ende draghen op by desen, med halm, plock ende ghifte by forme van laeghe an den voorseyde Jan Folcque, over ende vutter naeme als voore tot oorboore, behouve ende conventie van de recollecten ter deser stede, een erfve ligghende achter d'zelve convent, groot vier en dertich roeden 1/4,

Janse Buuten danse buuten blyfvende de vyf roeden preter, een sesde competerende **Christiaen Clynckemaille**, aboutterende van westen in St. Bertins vyfvere, emers den wegh gaende van noorden d'ervve van voorseyde weduwe ende van oosten ende zuuden d'ervve van voorseyde convente.

Waarvooren de voorseyde Folcque over ende vutter naeme van de voroseyde heere opghedraeghen heeft by vorme van wederlaeghe an ende ten proffyte van de voorseyde weduwe ende kynderen, een andere erfve ligghende achter thuus bewoondt by Charles Maes, groot zeventhien roeden en half, Aboutterende van noorden t'vyfverstsraete, oost t'zelve huus, zuudt ende west de voorseyde weduwe ende de naervolghende erfve Noch een ander erfveken aboutterende van westen anden voorseyde

Andries Gylfaer byfae Noord den stedewegh, neffens thuus van St. Andrieshoff, Zuudt ende oost d'ervve van de voorseyde weduwe ende kynderen, groot neghen roeden ende dat zoo beede de voorseyde erfven voorseyd 't passeren van dezen by landmaete afghepaelt Ende dies zal den voorseyde Folcque vutter naeme als booven ghehouden zijn te volghen ende gheven voor toebaete an de voorseyde weduwe ende kynderen de some van 1c xxxv pond grooten Aldus ghelaeght ende ghepasseert ter keurghedinghe Den xxiiij october 1630

In de register zit los nog het volgende document:

Aen myne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe Supplierende vertoocht oodmoedelick Christiaen Floor als vooght by kynderen van Jaques Floor gheprocreert by Mayken Scherrier , hoe dat de voorseyde weduwe van de voornoemde Floor,
--

ghelaecht heeft ten proffyte van de **Paters Recollecten** xxxi roeden landts tegenwoordich ghecomprehendeert in hun cloostre ghecompeteert hebbende de voorseyde weduwe ende kynderen gemeene, voor de welcke voorseyde xxxi roeden, de voorseyde weduwe te wederlaeghe hebben 't haer ende haere voorseyde kynderen proffyte xxvi roeden en half met belofte van crescerende roeden landts, te betaelen ten pryse van twyntich ponden parisis voor elcke roede, ende alzoo tgot d'doen vande voorseyde laeghe den voorseyde voocht over zyne weesen noodich es, consent ende octroy, bed... den supliant ulieden ghedient zy als oppervoochden tvoorseyde consent ende octroy te verleenen Ende etc.

Stadsrekening 1630 – 1631

An d'eerweerde paters recollecten deser stede over tghonne by wetten toegheleyt by vorme van aelmoesse ende **tot hunne abyten** - jc pond parisis
Ze krijgen dus ook een toelage voor hun 'habijten' of pijn.
Uit de volgende akte blijkt dat het Haantje reeds op de 21ste oktober 1627 verkocht werd aan Frans van Walscappel – maar de akte wordt pas op de 22ste oktober 1631 ingeschreven in de register.

Op de 22ste oktober 1631 wordt de verkoop van 'tHaentjen van de 21ste oktober 1627 ingeschreven in de register van de halmen – SAP 369

Frans Denys en Henri Vandenberghe schrijven voor het jaar **1632** dat het klooster de heer Proventier (architect?) contacteert over de bouw van de aanhankelijkheden

Verder zien we in de stadsrekening van het jaar 1631 – 1632 – nog twee posten staan:
Aen den eerweerde pater provincial van de recollecten xx kannen wyn – xxiiij pond parisis
Deze pater Provinciaal is dus Petrus Marchant.
Aen den syndicq – waarmee dus Jan Folcque bedoeld wordt - van de zelve paters over xx – 20 - kannen wyn hemlieden ghepresenteert ter cause van 't decoreren van de processie ten ommeganghe lestleden – xxiiij pond parisis
De paters zullen dus in het jaar 1632 voor het eerst meegegaan zijn in de Maria – ommegang.
Vanaf dan nemen zij de taak op zich om ieder jaar met de ommegang het mirakelbeeld te dragen.
In de stadrekening 1632 – 1633 staat het volgende:
Aen de x clockluyders over t'luyden van de groote clocke ghedeurende de processie vande paters recollecten den ijde ougst 1633 – wesende den feestdag van provincie - ? – xl schele parisis
Dus blijkbaar hielden de Paters recollecten op deze dag hun eigen processie.

Frans Denys en Henri Vandenberghe schrijven voor het jaar **1634** dat de kloosterlingen hun liturgische vieringen in de Sint-Bertinuskkerk verrichten. **De orde erkent de abt als stichter van het klooster.**

Uit de stadsrekening van het jaar 1634 – 1635 blijkt dat de paters de catechismus overgenomen hebben van de schoolmeester en de jeugd dus hierin onderrichten.

Betaelt **Jan Foclque** als pater syndick van de paters recollecten alhier over tgonne hemlieden toegeheleyt ter cause van hemlieden debvoiren **int doceren vande catechismus** – jx pond parisis

In de stadsrekening van het jaar 1635 – 1636 vinden we de volgende posten:

Betaelt over de presentatie van xij kannen wyn ghedaen aende eerweerde pater provinciael vande minderbroeders recollecten ande provincie van Sint Andries alhier commende in 9bre 1635 – xiiij pond viij schele parisis

Betaelt over de presentatie van x kannen wyn ghedaen an weerweerde pater provinciael vande recollecten nade provincie van int Joseph – xij pond parisis

Item over de presentatie ghedaen an eerweerde pater **Thomas de Pours** – guardiaen vande minnebroeders recollecten deser stede – zoo tzyen wedercomste als recreatie vande religieusen te Sint Fransdaghe 1636 – van xij kannen wyn – xiiij pond viij schele parisis

1635

Op de Sint Franciscusdagen krijgen de paters een ‘welcomste ende recreatie’. Dat betekent dat de stad 12 kannen wijn bezorgt aan de gardiaan **Thomas De Pours**. Er worden 24 kannen geleverd na het dragen van het beeld van Onze Lieve Vrouw van Sint Jan in de processie. Dat kost de stad 28 pond parisis en 16 schellingen.

Hetzelfde jaar is er een ordinaire visitatie van de overste van de Sint-Jozefprovincie. Dat betekent 18 pond parisis en 85 schellingen uit de stadskas voor het onthaal. Dit jaar komt ook pater provinciaal van de Sint Andriesprovincie op bezoek en weerom worden 12 kannen wijn betaald.

SAP stadsrekeningen 1B – 16 – 29

Ook in de stadsrekening van het jaar 1636 – 1637 vinden we dat de pater Provinciaal op ‘visite’ komt.

Item over de presentatie van xiiij kannen wyn ghedaen aende eerweerde pater Bonenventura - pater provincial vande recollecten vande provincie van Sint Joseph binnen Vlaenderen – xvj pond xvj schele parisis

Aende eerweerde paters recollecten deser stede over de debvoiren by hemlieden ghedaen ten ommeghanghe laetstleden **aldanne ghedreghen hebben t’beeld van onse lieve vrouwe** – xixiiij kannen wyn – xxviij pond xvj schele parisis

Aen eerweerde pater provincial van de paters recollecten der provincie van Sint Joseph in Vlaenderen commende alhier d’ordinaire visitatie doen over xij kannen wyn hem ghepresenteert – xiiij pond viij schele parisis

In de volgende stadsrekening van het jaar 1637 – 1638 komt er naast de ‘gebruikelijke’ posten nog de volgende:

Aen d’eerweerde pater gaurdiaen vande Recollecten over tgonne de wet ghejont heeft tot voorderynghe vande coop vande gehemene cleederen zyner religieusen – jc pond parisis

Betaelt aen d’eerweerde patres Recollecten omme temployeren tot betaelynghe vande prysen uutghedeelt ande jonckheydt **cathecismus** frequenterende – jc pond parisis

Aende syndycq vand’eerweerde patres recollecten deser stede ter cause van t’predicken vande woorde godts den voorleden vasten jc xliij pond parisis ende ter cause van t’gonne pater **Adolph Warneys** predicant vande zelve woorde Godts toegheleyt voor een bouck xxxvj pond tsamen – jc iiijxx pond parisis

Adophus Warneys – zo schrijft Pholianus Naessen is zijn boek ‘Franciscaansch Vlaenderen’ werd ten jare 1607 geboren. Den 6 mei 1626, in het noviciaat van Gent gekleed, sprak hij er
--

ook, den 9 mei van het volgende jaar zijne plechtige beloften uit en werd in het kapittel van 1633, tot predikant en biechtvader aangenomen. Hij was een welsprekend kanselredenaar, die door zijne sermoenen veel rucht in de zielen zijner toehoorders deed en beloofde nog veel voor het toekomende, toen de dood hem vroegtijdig uit het leven kwam rukken. Hij stierf in het klooster van Cassel, den 25 juni 1640.

In 1636 wordt het Panorama van Poperinghe getekend door de landmeter Vedastus du Plouich van Westouter. En daarop zien we het prachtig torentje van 't Haantje - waar de Recollecten gehuisvest zijn – met daarnaast de prachtige barokke toren van de kerk van de Recollecten.

Zoals we zien op de ingekleurde panoramatekening uit Sanderus 'Flandria illustrata' is de tekening een hulde aan de abt Philippo Gillocq en daarmee konden de paters natuurlijk niet ontbreken.

We zien hier in de benedenhoek twee van onze recollecten op bedelronde ! ?) met elkaar keuvelen – terwijl er man met een opvallend rood jacket op een baillie zit te wachten. Zou dit een bailliu geweest zijn om de steenweg af te sluiten?

Ondertussen werd het klooster 'opgeleverd' en de algemene afrekening gemaakt.

Burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe
Doen te weten dat voor ons commen ende ghecompareert is
in persooene **Jan Folcque filius Jans**
inde qualiteyt van **syndycx vande eerw. Paters Recollecten** deser voornoemde xstede,
verkennde ende belydende
wel ende deuchdelick schuldich te zijne aen d'heer ende meester **Joos Derycke**,
bailliu general vande abdije van Ste. Bertins,
present ende accepteren de somme van hondert vier een veertich ponden grooten vlaemsch
van goeden ghetelden ghelde,
by den zelve Rycke ghedebourseert an diversche crediteuren van de voornoemde paters
zoo van leveringhe van brycken, boomen als handtwerck ghedaen
aen t'ghebauwsel van haerlieden clooster ende ande edificien volghens dafrekeninghe
ghedaen den 27ste december 1636, 18 mey 1637
beede onderteeckent zoo byden voornoemde Folcque als sr. Thomas Pours, guardiaen ende
frater Jooris, couupius vicarius
ende de gonne vanden 7de xbre 1637 onderteeckent by den zelve guardiaen
ende syndycq
belovende de voorseyde somme metten intrest
naer adventante van den penninck xvjde
te betaelen ende furnieren anden voornoemde Derycke,
ofte die zijn actie houden moghen hebben altijtss alst hemlieden goet dyncken zal
ten waer dat dezelve betaelt waere by meester Jooris Queval
vut crachte van d'assignatie den voornoemde Rycke ghegeven den 27ste xbre 1637
ende oock dese rentewijs te verkennen ende hypothequieren binnen drie jaeren
ten redelicke contentemente vanden zelve Derycke
ofte by faulte van dien te rembourseren de voorseyde capitaele penninghen van ic xliij pond
groten, metten verlopen , croisen naer raet van tyde in goeden ende ghepermitteerden ghelde,
verbyndende niet min tot versekertheyt in handen vanden voornoemde Derycke thuus met alle
zyn toebehoorten ende d'ervfe
daer den zelve Rycke woonachtich is,
staende ende ligghende inde noordtstraete deser stede
abbouterende metter oostzijde t'huus ende erfve van Jacques Floor de jonghe
van zuuden op de straete
de westzyde thuus Mahieu Costenoble,
staende op d'ervfe vande voornoemde Paters,
van noorden d'erve vande selve, omme by ghebreke van betaelinghe de zelve somme te
verhaelen ende revouvreren volghens de costume deser stede
in ghelde gheuseert
Op heerelicke ende parate executie
Midts den voornoemde syndycq dese ten laste vanden voornoemde goede heeft laeten wijsen
wettelick executoire naer dat hij ghedooght ahdde volontaire condemnarie
Zoo hij doet by desen
Dat alles nietjeghenstaende verjaerthede, styl ofte costume ter contrarie
Danof den zelven syndycq gherenunchiert heeft
Zoo hij doet bij desen
In kennisse etca. Actum present tcollegie vanden weth
In camer
Den vierden january 1638

Voor het volgende werkjaar **1638 – 1639** nemen we nog eens alle posten betreffende de paters Recollecten over uit de stadsrekening:

Raekende de vyfver van Sint Bertins de zelve en is niet verpacht – nemaer ghelaten tot ghebruuck van d'eerweerde patres Recollecten – dus hier voor – memorie

Aen de eerweerde pater gardiaen vande Recollecten deser stede over 50 kannen wyn hem ghejont by den marquis de Fuentes hem ghepresenteert t'zyn comste mette eerste troupen naer het legher – lx pond parisis

Betaelt aen d'eerweerde Paters Recollecten over xxijj kannen wyn hemlieden ghepresenteert ten laetsten ommevanghedaghe over hemlieden decoratie vande processie – xxvijj pond xvj schele parisis

Aen d'eerweerde pater guardiaen vande Recollecten over tgonne de wet ghejont heeft tot voorderynghe vande coopen vande prysen ghedistribueert aende jonckheyt inde catechismus – jc pond parisis

Aen de zelve over t'gonne de wet van ghelycke hem ghejont heeft over ghepredickt 'thebben den woord gots den voorleden vasten – jc xliijj pond parisis

Den doender deser brynght noch in mysen over de recreatie byde wetten ghehouden met d'eerweerde Recollecten in t'bedancken vanden eerweerde heer guardiaen naer den vasten ghepredickt thebben – lxxijj pond xvijj schele parisis

3 januari 1639 – Erf naast de Recollecten wordt verkocht – Halmen – SAP 370

A photograph of a handwritten note in cursive script on aged, yellowed paper. The text reads "Ten halmdaeghe in^m January 1639". The ink is dark brown, and the handwriting is fluid and characteristic of the 17th century.

Jaecqemyncken filia Jooris de Corte - jonghe dochter thaer zelfs by competente elde, - zoo zy verclaersde – in desen gheadsisteert met Jan Mazeman, als bystaenden man, onterfde haer ende erfde dheer **Jan Folcque** ter acceptatie van dheer Jaques alhier present Int vierde van een huuse ende erfve ghestaen ende gheleghen Folio 116

Opde **Noortstrate** deser stede daer Jan Dubois presentelick woont, ghemeen ende onverdeelt met Chrsitiaen Maes, Walram de Corte, ende andere, aboutterende van oosten thuus ende erfve van de voornoemde Corte – zuudt de voorseide straete, west thuuss ende erfve van Andries Devos, ende van **noorden** d'ervve van 't convent vande eerweerde paters Recollecten, omme te godspenning v schele parisis, thoofcleed vj pond

ende van principiapel achthien ponden grooten vlaems, te betaelen ter erfachtigheit, wel verstaende dat Willem Scherrier, pretendeert zeker part van erfve inde vercochte party, daervan hij jaerlycx es treckende van vercoopinghe iijj schele vj deniers, -

blyfvende sloopers laste – de loopende jaerschaer tot half maete 1639 eerstcommende ten proffycyte van vercoopinghe

Actum ut supra

Jan Folcque is de 'geestelijke vader' van de Paters Recolletten.

Op de 7de juli 1639 vinden we een testament waarin de Paters Recolletten vermeld worden.

7 juli 1639 – Het testament van Christyne Fobert - SAP 398 - Folio 180
--

Christyne filia Christiaen Fobert -

zieck ligghende te bedde - maer haer vyf zinnen over al wel machtich ende ghebruuckende - overdynckende datter niet zekerder en is dan de doodt ende onzeker dan de eure der selver - ende willende daeromme disponeren van haere tydelicke goedynghen haer op dese weireldt by godt almachtich verleent -

zoo heeft zy ghedaen ende gheordonneert - zoo zy doet by desen -

by vorme van testamente ende vuttersen wille als hier naer volgt

inden eersten - zoo heeft de voornoemde Christyne haere ziele scheidende vutten lichame bevolen ende gherecommandeert aen godt almachtich - Maria zyne ghebenedyde moeder ende alle den de hemelschen gheselschepe -

Item draegd op haer paert ende deel inde huuse - erfve ende hommelhove daerachter dae zy neffens haeren man woondt - staende ende ligghende langhst de Elsenbruggghestraete deser stede -

metghaders haer part end erven onder de huusen dar Jan Dupont ende Jan de Cuuper wonen - emmers t'volle ghebruuck van dien aen Christiaen Beuten haer voorschreven man zyn leven ghedeurende -

sonder eenighe recompense ofte huere te moeten gheven

Item gheeft ende legateert den disch deser stede van Poperynghe eene erfvelick losrente van zes ponden grooten 's jaers - den penningh xvje - ter accepattie van Andries Beke

Aende eerweerde pater recolleten - de somme van hondert guldens ter acceptatie vnde eerweerde pater gardiaen

Item half pond xj schele sjaers ten proffyte vande kercke van Sint Bertins ter acceptatie vande voornoemde Beke -

Aen 't soontjen van Jacob van Damme filius Augtustyn een dobbel ducaet in specie -

Item aen t'kynt Jan Wanten een dobbel ducaert alsvooren -

Aen Chrystyne Damme haeren besten violetten rock

Item an Jooryne vande Weghe acht ellen lynwaert weerdt zynde twaelf stuuvers d'elle - een dobbel ducaet in specie aen t' dochterken vande voornoemde Damme -

den carvaeten baey aen Jaquemynken Kyts -

Item aen Pieter Kyts zes ofte zven ellen lywaert van 13 à 14 stuuvers d'elle om twee hemdens al ter acceptatie vande voornoemde Beke -

Item gheeft tot cieraet vande cappelle vande gasthuuse vier ponden grooten vlaemsch ter accepatie van zuster Anne Le Frere -

voor welcke rente van zes ponden grooten sjaers de jeghenwoordighe ende toecommende dischmeesters in officie schuldich ende ghehouden werden telcken jaer te doen celebreren een solmenele jaerghetyde met het grootd gheluut ind kercke avn Sinte Bertins tot laefenisse van 's donatrices ziele -

danof t'eerste ghedaen zal moeten wesen binnen een jaer naer het gonne dat de vrienden vande donatrice zullen doen doen - ten costen vande zelve disch -

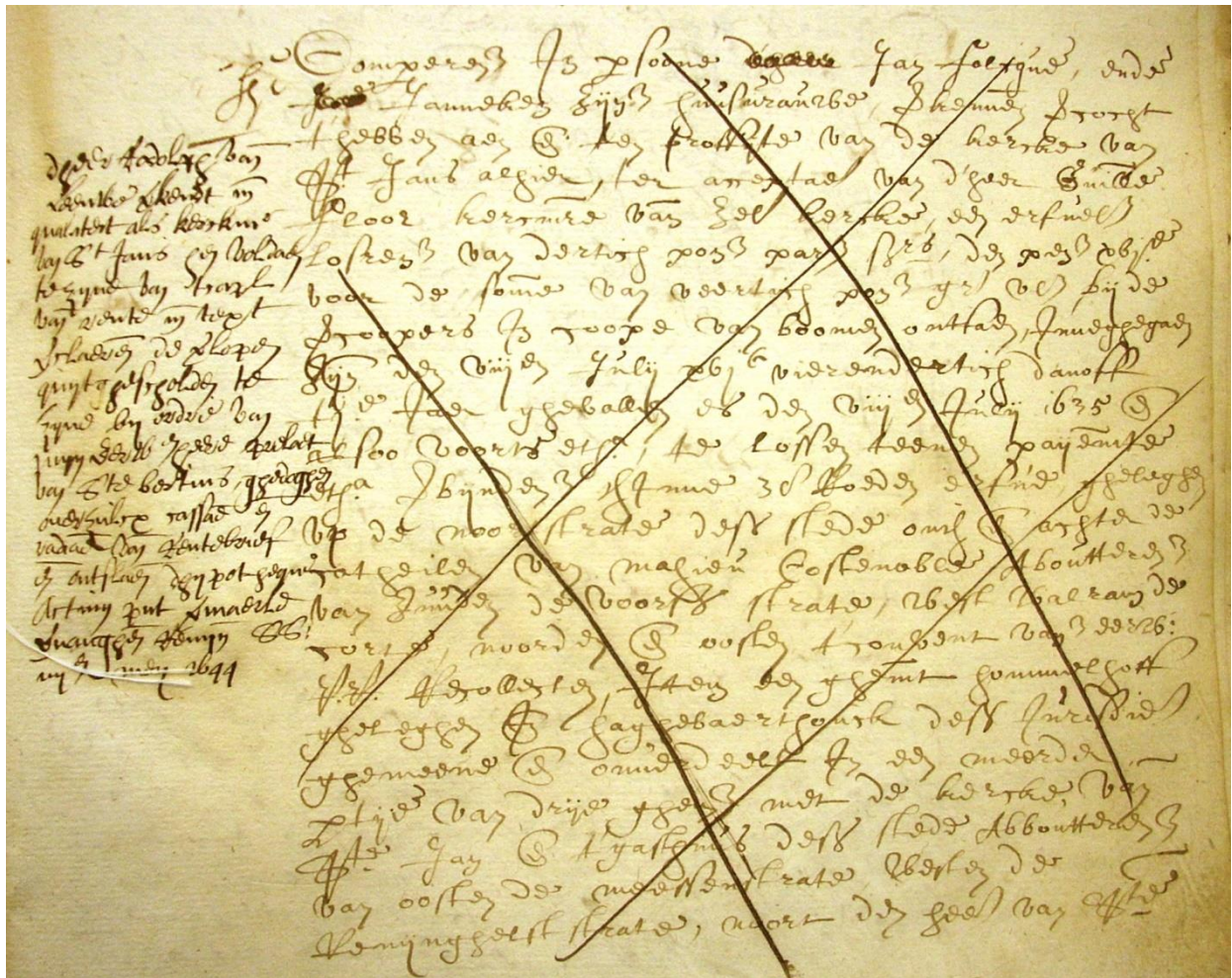
verkievende ende denominerende de voornoemde donatrice op dat dit voorschreven haer testament ende vutterste willen zoude moghen volcommen wesen naer haer overlyden voor executeur van dien den voornoemde Beuten haeren man -

ofte den gonnen die hy coitteren zal -

verbyndende tot subsistentie deser haere goedynghen die zy achterlaten zal -

gheene ghesondert omme de voorseide donatie daeroppe te verhaelen naer costume
Aldus wettelicke verkendt present Proventier burghmeester vnde wet ende Jacobssone -
schepen -
den 7de july 1639

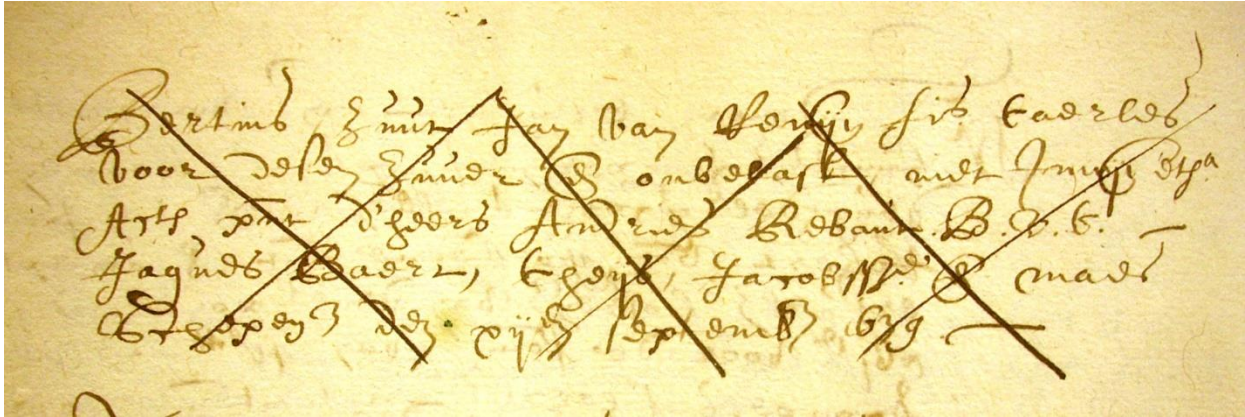
12 september 1639 - Jan Folcque – Noordstraat naast het convent Recollecten – Renten

Compareerde in persooene **Jan Folcque ende Janneken** zynnen huusvrouwe, verkennende
vercocht theben aen ende ten proffyte van **de kercke van Sint Jans** alhier,
ter acceptatie van d'heer Guille Floor, kerckmeester vande zelve kerke,
een erfvelick losrente van dertich ponden parisis sjaers, de penninck xvj –
voor de somme van veertich ponden grooten vlaemsch, -
by de vercoopers in coope van boomen ontfanen,
inneghegaen zynde den viijde july xvjc vierendertich danoff teerste jaer ghefallen es den
viijde july 1635 ende alsoo voorts etc – te lossen teene paymenete etc. –
verbyndende daerinne 38 roeden erfve gheleghen op de Noortstrate deser stede onder ende
achter de catheilen van Mahieu Costenoble –
aboutterende van zuuden de voorseide straete – west Walram de Corte, noorden ende oosten
tconvent van de eerweerder paters Recollecten
Item een ghemet hommelhoff gheleghen inde Haghebaerthouck deser jurisdictie ghemeene
ende omme deels in een meerder partye van drye ghemeten met de kercke van Sint Jan ende 't
gasthuus deser stede

Abbouterende van oosten de Meessenstraete –westen de Reninghelststrate, noor de heer van Sinte Bertins – zuut Jan van Renynghe filius Caereles – voor desen zuuver ende onbelast met inninghe etc.

Actum present d’heers Andries Rebaut burgmeester vande commune – Jaques baert, Vheys , Jacobssone ende Maes – schepenen den xijde september 1639

Proosdijrekening 1639

Christiaen Verscheure au paravant la vefve de Marye Verhille - sa mere - pour deux mesures deux lignes lxviii vergues tant houblonnière que terre a labour et herbage - partie de six mesures et demie six vergues sisdites doit par an iiijxx iiij pond parisis estant le surplus desdites six mesures et demy et six vergues ascr deux mesures encore escapees par Jacques Proventier par bail de seu Monseigneur a l’effect de faire cuire de bricques pou la fabric des R.R. P.P. Recollects de Poperingues desquelz seu mondit sieur estoit fondateur – icy par le saint Remy 1638 – jre de ix – iiijxx iij pond parisis

Monsieur **Jan Makeblyde** licentiaet en loix pour la maison occupee cy devant les RR PP Recollects quil at prins en ferme pour le terme de trois – sic a neuf ans don’t la jre annee rescheu au my

Audict **Proventier** pour livrison de trente lots trois pintes de vin au PP Recollectez pour le Saint Sacrifice de la messe – l’espare d’un an enthier depuis le j^o de janvier 1639 – jusque a apvril ⁶jour 1640 – ensuite de l’ordonnance par apostille aux comptes de sire Jacques Marsilles des ans 1635 – 36 – et 37 folio 151 – a raison de xx parisis chasque lot – icy lxj pond x schele parisis

Item pour le vin dudit banquet y compris quatre lotz envoyés au PP Recolletz a raison de cinquante quatre lots a 20 schele arthois le lot – port icy – jc viij pond parisis

Payé a Jan Rouveroy à bon compte de ce que luy est deus des arrieraiges pour certaine rente hypotehquee sur la maison cy devant occupee par les Peres Recollectes a Poperyngque la somme de xvij pond iij schele parisis

Stadsrekening 1639 – 1640

⁶ Effectief ‘apvril’ geschreven

Aen reverend **pater Schebbe** – recollect ghepresenteert twaelf kannen wyn – gheaccepteert wesende omme den vasten te predicken – viij pond viij schele parisis

Aen Jacques Mazeman over de leverynghe van vleesch tot de Recollecten 30 pond 4 schele – t'zaemen par twee billietten – L pond iij schele parisis

An **Laurein Hallo** over de leverynghe van zeker waghennarnas ende handwerck aende waeghen deser stede wesende totte recollecten – xlj pond parisis

Aen **Michiel Minne** over diversche leverynghen van iserwerck ghedaen aende PP Recollecten blyckende by billiet specificatif- - xij pond xj schele parisis

1640

Frans en Henri schrijven:

Een oorkonde vermeldt de oprichting van **het aartsbroederschap van Onze Lieve Vrouw Onbevlekt**. De Latijnse oorkonde schrijft 'aucta est devotio populi', de vroomheid van de bevolking groeide.

1641

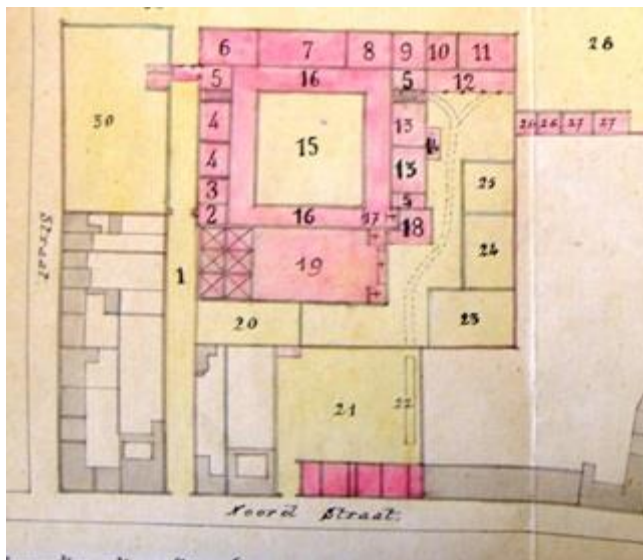
*De abt Philippe Gillocq sterft in het jaar 1638, waarna de abtstoel vacant blijft tot in het jaar 1641. In 1641 krijgen we terug een nieuwe abt voor de Sint Bertins abdij van Sint Omer. Het wordt **Anthoine Laurin** die dus ook 'heer' van Poperinghe wordt.*

In de stadsrekening van het jaar 1640 – 1641 vinden we de onderstaande bijzondere post:

Betaelt aende reverend PP Recollecten tot tmaken **vande nieuwen ingangh naer hemlieden kercke** haerlieden ghejont byde wet ende raeden – ijc pond parisis

Daar uit blijkt dus niet alleen dat er een 'kerk' gezet is in het klooster – maar dat deze ook blijkbaar zo ruim was, dat men ze geen 'kapel' noemde.

En tevens vernemen we dat er een 'nieuwe' ingang gemaakt werd.

Als we dat bekijken op de plattegrond die Oscar Fiers getekend heeft – zien we dat de kerk hier onder nummer 19 valt en dat zij dus stond voor de vierkante galerij. De 'nieuwe' ingang is het straatje met numer 1.

In verhouding met de huidige kaart – komt het straatje dat de ingang vormde overeen met het nummer 79. Halfweg dit straatje – tussen de 'Noordstraat' en het Vyverstraatje' lag de 'kerk' van de Recollecten. Waar de eerste steen van de kerk in het jaar 1630 gelegd werd – komt de voltooiing er in het jaar 1641 met een nieuwe ingang.

Verder vinden we naast hun gebruikelijke deelname aan de ommegang ook de volgende post:
Aende reverent PP recollecten omme prysen te coopen ende de zelve te bedeele aen de
jonckheidt vande cathecismus ghedeurende tjaer deser rekeninghe – jc pond parisis

20 maart 1641 – Aanstelling officieren subalterne -SAP 436 – Folio 60

In 1641 was Jacques Baert de ‘oppevoogd vande wezen’. De dismeesters ‘generale vande prochiekercken’ waren Gheleyn Diedeman, Jacob Van beveren, Pieter van Reninge en Jacques Vande Wynckel. De ‘cnape’ was Jan Lammy.

Ter assistentie was voor de Sint Bertinus parochie Caerle van Caester bijgevoegd. Voor de Onze Lieve Vrouwparochie waren dit Frans Oudoore en Christiaen Bouve. En voor de Sint Jans parochie, Ghelein Freingy en Jan van Daele.

*Voor het eerst vinden we hier ook ‘assistenten voor de **paters recollecten**’.*

Dischmeesters generael vande drye prochie kercken

Ghelein Diedeman – Jacob van Beveren – Piete van Renynghe – Jacques vande Wynckel – cnape Jan Lannoy

Ter assistentie van Ste Bertins – Caerle van Caester

Ter assistentie van O.L. Vrouwe : Frans Oudoore – Christiaen Bouve

Ter assistentie van Sint Jans: Ghelein Freingy – Jan van Daele

Ter assistentie totte paters recollecten: Anthonis de Witte – Clais Verhaghe

En dus in 1641 worden de paters blijkbaar betrokken bij de diswerking. Zij krijgen ter hunner assistentie Anthoon Dewitte en Claes Verhaeghe toegewezen.

15 mei 1641 - De Paters Recollecten bouwen een muur – Renten – SAP 398 – Folio 245
--

Compareerde in persooone dheer **Jan Folcque**, syndick van eerw. Pater Recollecten binnen deser stede

te kennen ghevende

dat de zelve paters jeghenwoordelick timmeren eenen steenen meur op hemlieden erfve binnen vrydom

ghecocht jeghens Walvan Decorte, met consorten,

paelende van zuuden an d’erfve ende huuse van Andries Devos, welcke Vos

medecomparende

omme te schuwen tgheschil ende disput twelcke hier namaels zoude moghen rijzen,

ten cause zijn osiedroop es hanghende over den voorschreven meur,

heeft beloofd – zoo hij doet by desen –

de zelve meur te bevrijden van twaeter vallende van zijne voorschreven osien

met tlegghen van eene goote ofte andersins

ende in ghevalle tvoorseide huus quaeme by hem ofte zyne naercommers afgebroken te worden,

zullen ghehouden zijn te laeten behoorlijk vrydom van den voorschreven meur,

zonder dat hij ofte zij alsoo oock zal vermoghen,

waeter te laeten loopen ofte verlanghen quietie te maecken

waer deure den zelve meur gheinteresseert zoude moghen worden,

in tonderhoudt van al t’welcke den voorschreven Vos hem volontairelick heeft laeten condemeren,

zoo hij gheconcemneert wordt by desen, ter acceptatie van de voorschreven Folcque
Actum present meester Joos Cheys ende Niclais Beke, schepenen
Xvde mey 1641

[illegible]

Amogge vincter te dattet loopen ofte de langes suade
te vincter vincter den zell men vincter vincter
mogge vincter, 1) tondervant by al vincter den vincter
gan vincter vincter vincter vincter, 2) en vincter
vincter by vincter, 3) vincter vincter vincter vincter, 4) vincter
vincter vincter vincter vincter vincter vincter vincter
1671

1642

Franz Denys en Henri Vandenberghe vermelden nog het volgende:

De Almanach der bisdommen Gent en Brugghe vermeldt – *in het jaar 1642* - dat de paters 5400 uitgegeven aan kosten en dat ze van de abt niets bekomen. Daarom gaat de bouw niet snel vooruit.

Er ontspijt zich een rechtszaak aangaande ‘Het Haantje’. De erfgenamen van Waelscappel dagen de syndicus voor het gerecht voor fraude. Wij citeren uit de Latijnse oorconde:

‘Patres videntes se causa cquros, cogitarunt convenientius pro rata satrisfacere creditoribus itaque...’

Toen de paters zagen dat ze het pleit zouden verliezen, hebben ze de eisende partijen voldaan. Ze vragen de toelating om **'Het Haantje'** te verkopen.

Dat jaar is het aan pater Gregorius om de vasten te prediken.

Aende eerweerde paters recollecten deser stede over het gonne hemlieden toegheleyt ende ghejont is gheweest ter cause vande debvoiren ghedaen by pater Gregorius in het prediken vande voorleden vasten – jc xliiij pond parisis

En daarnaast krijgen ze nog eens 40 pond parisis in verband met de 'trimmeraije' van hun ingang.

Aen eerweerde paters Recollecten over t'gonne hemlieden toegheleyt tot avancement vande timmeraije by hemlieden ghedaen aende ingang van hemlieden convent ende anderssins – xl pond parisis

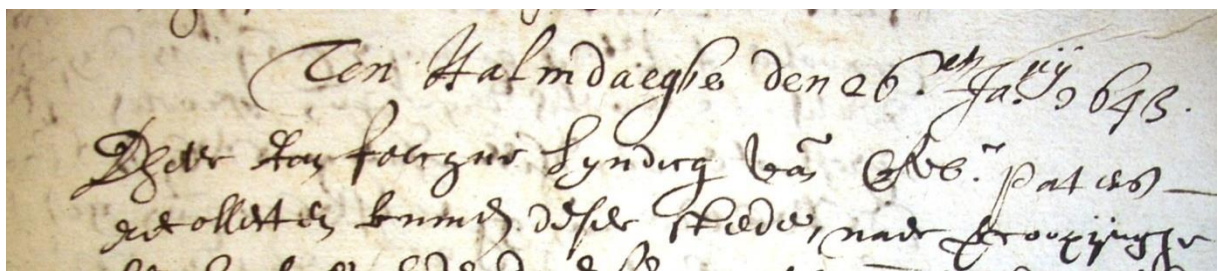
30 december 1642 – Latijnse taal – Resoluties – SAP 469

Er treed ook weer een verandering op rond het lesgeven van de latijnse taal, nu krijgen twee kapelannen deze opdracht van het magistraat.

Gheresolveert te gheven an **twee capellaenen** voor tdoceren vande latynsche taele ande joncks deser stede elc jc ponden parisis by jaere voor pensioen beginnende ten jaere 1643 tot wederroupen.

26 januari 1643 – De Recollecten verkopen een stuk grond - Halmen

Ten halmdaeghe den 26ste januari 1643

Dheer **Jan Folcque**, syndicq vande eerweerde paters recollecten binnen deser stede, naer vercoopynghe ter haulce ende duer differrente publicatien ten dyen einde ghedaen, onterfde hem ende erfde **Christiaen Maes**, present ende accepternde in een huys ende erfve daermede gaende ghestaen ende gheleghen aende **Noortstraete** deser stede daer den cooper presentelick woont, streckende van vooren de selve straete, van noorden tot t'viverstraetgen, van zuuden ende van westen derfve van de kynderen van Jaecques Floor de jonghe, inde manieren soo tselve nu afghepaelt es ende ghebruyckt byden selve Maes daer vutten reserverende alleene xvij roeden ende half byden selve Folcque inde voornoemde qualiteyt ghegheven in wederlaeghe aende voornoemde kynderen den 24ste october 1630 omme ende aen St. Bertins vyver daer vutte oock reserverende den wynckele met sijn toebehoorten Wel verstaende alle het houtte werck ende beslaen vande voornoemde wynckele ende de iseren baeren, met het planckyet, metgaders noch een cleen zwynstalleken ende het privaet den voornoemde Maes toebehoorende voor den hooghsten instelder de somme van xv pond parisis ten laste van den lasten verhoogher dies niet aen hem selve de publicatien ende attachen die daer vrie van den clercq ende rouper Metgaders recht van erven ende onterfven Te godtspenninck vi schele parisis

Te lyfcoop xij pond parisis
Ende van principaele coop de somme van hondert zessentzeventich ponden drye schellinghen grooten vlaemsch
Te betaelen ghereet
Het deductie van de laste ende rente daeruppe gheaffecteert mette verlopen van jaere tot daete deser bedraeghende ses ponden grooten sjaers
Den penninck xvide in drye distincte renten, te weten drye ponden grooten tjaers ten proffycyte van dheer Jaecques Wyts ende consoorten
De tweede van ghelicke twee ponden grootentjaers ten proffycyte van Janneken Duplouys
Ende de derde van twee ponde ngrooten tsjaers ten proffcte van de daeldyngen van Samerael De Lattre tot St. Omaers
Handtslaen van stonden aen emmers te halfmaerte eerstcommende
Voorts Gheleyn Wenis ende Andries Lebbe als ontfanghers an den disch pretenderende een rente van xvi pond parisis tjaers verachttert diversche jaeren
Actum ut supra

6 november 1646 – Twee tonnen bier door de soldaten uitgedronken – SAP 128A – nummer 66

Intendit ende employ van blycken omme **Jacques van Cayseele** verweerder **jeghens Jan vande Zande filius Michiels** heescher
Dienende voor ulieden myne burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Inden eersten omme ulieden edele t'informeren vande materie subjecte
is waerachtich dat dheescher den verweerder alhier voor ulieden edele betrocken ende gheactionneert heeft om betaelynghe vande somme van xxxvj pond parisis over de leverynghe van twee tonnen biers
Waerjeghens den verweerder – naer wederstaen van sheeschers heesch gheantwoort heeft – dat dheescher hem de voorseide leverynghe ghedaen heeft op conditie - indien de voorseide twee tonnen biers byden verweerder niet ghetapt ende ghevent en worden – nemaer dat de zelve deur de comste van eenighe soldaeten binnen dese stede vutghedroncken ofte verlooren gheloopen waeren – dat den zelve verweerder daervoren niet en soude betaelen
Waeroppe ulieden edele sal believen te hooren ende op eedt examineren de ghemargineerde - Pieter de Puis & Christiaen Beun – of tgonne int voorgaende artikel gheroert niet waerachtich en is.
Gheloof zy niet wel en waeren dat corts naer de leverynghe vande voorseide biere de fransche trouppen ghearriveert zyn binnen deser stede – te weten inde jare 1645 ende corts naer hemlieden de troupen vande baron de Lamboy – als wanneer sonder eenighe opheve de voorseide twee tonnen biers van hemlieden ghetapt syn gheweest
Presenterende daerop ende op alles haeren eedt supplytf indient noodt wert.
Mids welcken den verweerder concluderende - tendeert ten fyne van niet ontfanghelick – met conditie in boete ende kosten – implorerende ende protesterende etc.,

Opden 6de 9bris 1646 – judiciele examinatie ghehouden by dheer Jacques Folcque filius Frans - schepenen deser stede in de zacke van Jaques van Cayseele verweerder jeghens Jan vande Zande filius Michiels - heescher opden intendit par verweerder overgheleyt.

Pieter du Puys – dienaer vande heere deser stede – oudt 49 jaeren ofte daerontrent – oorconden ghedaecht - ghehoort ende gheexaminert op en voorseide intendit – naer eedt ghedaen – tuyght ende deposeert voor waerachtich dat alsoo hy met Jan Derré zyn confrere inghevrocht ten huuse ofte keldere van de verweerder vyf tonnen bier – commende van de heescher sdaeghs dat de fransche alhier quaemen pillieren ende onder andere proposten den verweerder refuseerde alle de tonnen inne te doene door de apparente troubelen als maer noodich hebbende drie tonnen – daeroppe den heescher seyde – nempt ze alle vyfve indien ghy de selve niet en cont tappen – en zult die niet betaelen – soo hy depositant oock wel weet dat naer t’vertrecken vande voornoemde Fransche te weten ten jaere 1645 – corts daernaer ghecommen is de baron de Lamboy met synen legher – alhier logierende eenighe daeghen – sonder te weten ofte de selve tonnen by den verweerder wegh ghevoert syn ofte niet ofte wel die eenighe opheve ghehadt heeft – ghevende voor redenen van wetenschap tgonne voorseid in dese manieren gehoord ende verstaen te hebben – sonder yet voorder te weten ter materie dienende – sluyt syne depositie die hy naer lecture heeft onderteeckent
By laste §§§§§ Pieter de Puys

Christiaen Beun – oudt 29 jaeren ofte daerontrent – woonende onder dese jurisdictie – oorconde ghedecht ghehoort ende gehexamineert – zeght ende deposeert op eedt – waerachtich te syne dat hy depositant naer dien de fransche vertrocken waeren van hier – heeft helpen draeghen **tot de P.P. Recollecten** binnen deser stede twee tonnen bier en half ofte daerontrent die sy ghevonden hebben ten kelder vande verweerder – sonder meer – Synde eenighen tyt daernaer ghebeurt dat den depositant weesende ten huuse vande voornoemde verweerder alwaer oock was den heescher mette huysvrauwe van den verweerder – als wanneer hy afvraeghde betaelynghe van syne tonnen bier - waerop de huysvrauwe vande voornoemde verweerder seyde dat zy maer ghetapt ofte ghesauwert en hadden twee tonnen bier en half ofte daer ontrent – over sulcx niet schuldich synde tresterende te betaelen vande soldaeten afghetapt – volghende de conditie ende expres bespreck dieshalven ghedaen voor het inkelderen van de voornoemde 5 tonnen – waeroppe den heescher seyde waerachtigh te wesen als inde vormen ende manieren gheaccordeert synde – ghevende voor redenen van wetenschap tgonne voorseid aldus verstaen te hebben vuyt de monden van de partijen colletigianten sonder voorder te weten ter materie dienende – sluyt syne depositie die hy naer lecture heeft onderteeckent
Christiaen Beun

Franciscaansch Vlaanderen, of Levenschetsen van al de paters Minderbroeders ...
Door Pholianus Naessen

CORON (Du), LUDOVICUS

in 1594 geboren, trad op den jeugdigen leeftijd van 18 jaren de Orde binnen. Den 28 Januari 1612, aanveerde hij het habijt der Orde in het noviciaat van Gent, waar hij ook, den 29 Januari van het volgende jaar zijne plechtige beloften uitspraak. Vóór de oprichting der Provincie had hij reeds verscheide bedieningen loffelijk bekleed en was reeds drij jaren Gardiaan geweest te Dixmude, toen hij in 1629 in dezelfde hoedanigheid te Brugge benoemd werd. Daarna heeft hij dezelfde bediening bekleed te Cassel en Hondschote en zou gewis tot nog hoogere ambten verheven zijn geworden, indien de dood hem niet te vroegtijdig uit dit leven gerukt had. Hij stierf in het klooster van **Poperinge** ten jare 1646.

Een heel ander aspect van heet klooster vinden we in de onderstaande akte. Pieter Ougstland heeft blijkbaar één of twee mannen doodgeslagen en is in het klooster gevluht. Hij doet beroep op Philippe van Stavele om te kunnen ontluchten en hem te brengen tot aan de Steenstraete – langs de Brugse Weg dus op.

Van dit 'asielrecht' dat de kerken hadden – is dit het enige voorbeeld dat we tot nu toe binnen ons stadsarchief gevonden hebben. Maar het bestond dus blijkbaar echt.

18 mei 1647 – Ougstland in asiel bij de paters Recollecten – SAP 128 B II – Processen

Tichten omme den bailliu - causa officij - heescher jeghens **Philippe van Stavele** – verweerder

Ot niet waerachtich en es dat den verweerder inde goede weke laetsleden gheweest es int **clooster vande paters recollecten** alhier ende aldaer gesprooken met **Pieter Ougstlandt** welcke aldaer op het vrye ter cause van eenen mansclach ofte twee

Kent

Of hy verweerder met hem aldanne niet en heeft ghetracteert ende gheaccordeert ten fyne van hem aldaer vuyt te leyden met **Pieter van de Goesteene ende Jan Berleyn**

Ontkent

Of hy verweerder volghende tzelve accoord niet en es ghecommen snachts ten 12 heuren mette zelve zyne compaignons ende den voornoemde Ougstlandt vuytgheleyt vuyt tzelve convent

Kent – nemaer zeght ter cause van dien niet ghevanteert gheweest thebben maer wel Pieter Voorsteene

Of hy verweerder hem Ougstlandt niet en heeft beloofd vry te houden jeghens zulcke officieren als hem zoude anneghesproocken ofte annegetast hebben opden wech ende of hy ten selve effecte niet voorsien en was van wapenen

Ontkent – seght maer hem gheconvoyeert thebben jeghens de quatdoeners ende niet jeghens officieren

*Of hy verweerder den voornoemde Ougstlandt niet en heeft vry gheleyt ghedaen tot aende **Steenstraete***

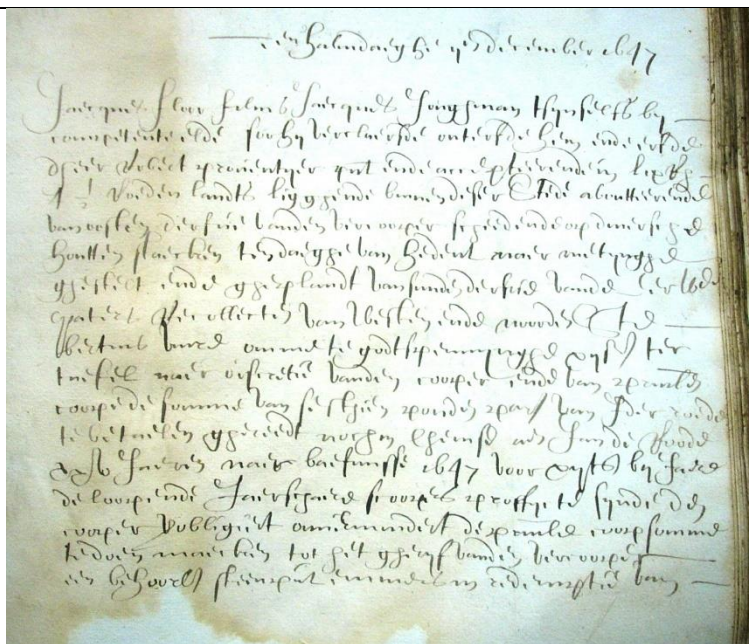
*Kent neffens Pieter Voorsteene tselve gheleyt ghedaen thebben tot **Steenstraete** – hebbende hy Voorsteene een hapken in syn hant*

Of hy verweerder tot tdoenen van tzelve exploict niet en heeft ontfanghen een somme gheldts – soo oock ghedaen hebben zyne compaignons – hem vraghende hoe vele

Ontkent – nemaer de voorseide Voorsteene soo voorseyt is.

De wet slaect den verweerder van vanghenisse op cautie juratoire by pena correctie hem over min condemnerende in mysen vande justitie tot noch toe gheschiet – actum 18 mey 1647

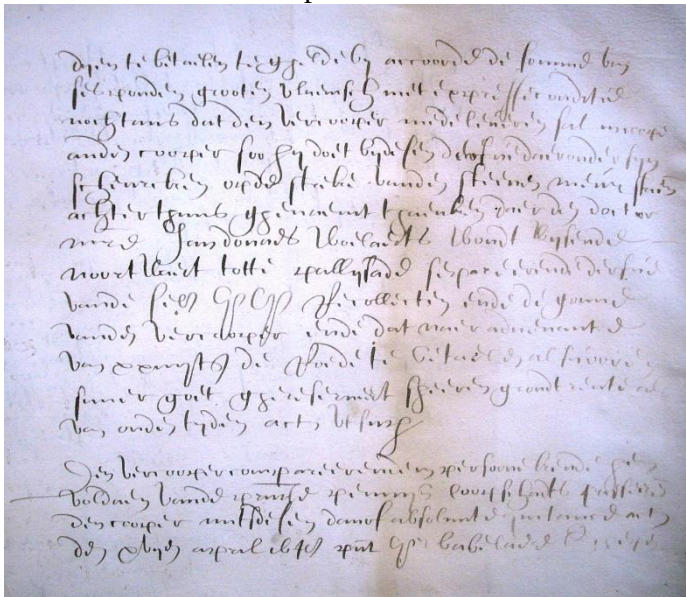
2 december 1647 – Erf naast de Paters Recollecten – SAP 371 – Folio 14

Jacques Floor filius Jacques – jongman tsynen selfs by comeptente elde – soo hy verclaersde – nterfde hem ende erfde dheer Robert Porventier – present ende accepterende in lix roeden 4 ½ roeden landts ligghende binnen deser stede – aboutterende van oosten derfve vanden vercooper – scheedende op diversche houtten staecken ten daeghe van hedent – naer metynghe ghestelt ende gheplandt – van suuden derfve vande eerweerde paters Recollecten – van westen ende noorden Ste. Bertins Vivere –

Omme te godspennynghe xij schele – ter taefel naer discretie vanden cooper ende van principale coope de somme van seshien ponden parsiis van ider roede – te betaelen ghereedt - noch in cheinse van Jan de Roode xxv jaeren naer baefmisse 1647 – voor wij pond parisiss by jaere – de loopede jaerschaere scoopers proffytte – synde de cooper verobligiert onvermindert de principale coopsomme te oen maecten tot het gheyf vande vercooper een behoorycke steenput emmers in redemptie van dyen te betaelen te ghldde by accorde de somme van ses ponden grooten vlaensch met exprresse conditie nochtans dat den vercooper mede leveren sal in coope anden cooper - soo hy doet by desen – d’erfve daronder syn scheureken – op de steke van de stenen meur staende achter thuus ghenaeamt t’ Haenken daer den doctor meester Jan Donaes Woelaert woondt – wyssende noortwaert totte plyssade qseparerende d’erfve vande sevle paters recollecten ende de gonne vanden vercooper ende dat nar advenantie van xxiiij pond de roede te betaelen als vooren – suuver goedt ghereserveert sheeren grondtrente als van oude tyden

Den vercooper compareerende in persooene kende hem voldae[n] vande principale pennynghen
 – passerende den coo[n]per mits deen danof absoute quitantcie actum den xvij apil 1648- present
 Pieter Babelaere – schepen

3 januari 1653 – 't Haantjen - Halmen

Actum extraordinairelick den derden january 1653

Dheer **Robert Proventier**,

als sindycq vande eerw. Paters recollecten deser stede,

vuyt crachte van octroy ende consent hem verleent,

ter vergaederynghe van het general capitel ghehouden binnen der stede van Cortryck opden
 xden meye 1650,

volghende d'acte dannof synde, onderteeckent **Bonaventura Dernoie**, minister provinciael
 den xiiijden 9ber 1650 ende gheseghelt met het carpet vande provincie van St. Joseph in
 Vlaenderen

alhier ghesien ende ghelesen

onterfde hem inde selve sijne qualiteyt ende erfde dheer **Alexander Ferdinandus de
 Tanmaker**, alhier present ende accepteerende

in een huus mette erfve darmede ghaende ghelegghen op de Casselstraete,

emmers Noordtstraete deser stede ghenae[m]pt **het Haentjen**,

presentelick ghebruuckt bij meester **Jan Vanden Ameele**,

streckende oost ende west,

van suuden de selve paters Recollecten, de haeghe half ende half,

van oosten de voorseyde straete,

van noorden **Jaecques Floor filius Jaecques**, den meur incluis,

ende van westen 't convent van de selve paters, den meur exclus,

omme te godts pennynck een tonne visch, weerdich tsestich pondt paris;

voor eene recreatie hondert pondt parisiis

ende van principalen coop de somme van vier hondert vichtich ponden grooten vlaems,

te betaelen in drye paymenten

hondert ponden grooten vlaemsch ghereedt,

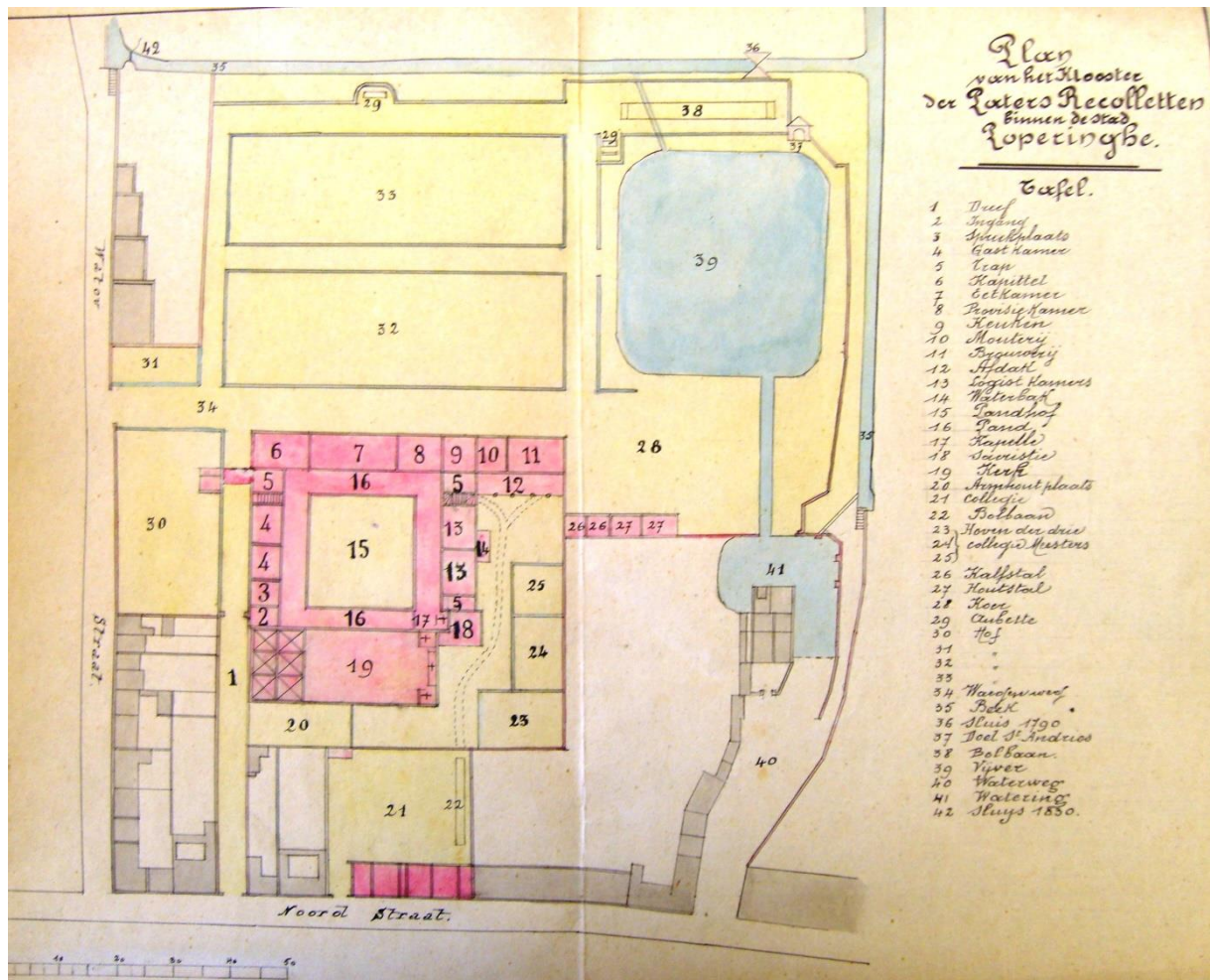
ghelycke hondert ponden grooten vlaemsch te Paesschen eerstcommende

ende tresteerende binnen een jaer daernaer,

bovendyen moet den cooper onvermindert de selve somme tsynen laste nemen eene rente van
ses pondt groote vlaemsch by jaere,
den pennynck xvi^o
op tselve huus ende erfve gheffecteert,
ten proffycyte van d'heer Jan Rouvroy,
mits byden vercooper d'achterstellynghen te suuveren tot daete deser,
als wanneer den cooper handt is slaende aen tvercochte huus ende erfve,
sijnde ondersprooken dat de selve paters den voornoemde meur sullen moeten laeten staen
ende onderhouden sonder dat den cooper nochtans
ofte de ghone dye hiernaer sijne actie souden moghen hebben daeroppe
sullen vermoghen te timmeren,
nochte oock daerontrent eenighe edificien maecken ghedeckt met stroyen dake,
ten sy ter distantie van vijftwyntich voeten van den selven meur,
ende annopende **het torreken** vanden selven huuse,
is oock gheconditionneert, dat de selve paters tselve sullen vermoghen te verneederen
ende doen syncken de cappe van dyen, tot het tweede verdyep,
themliedder coste,
mits hebbende themliedder proffycyte de materiaelen dye daerinne sullen commen te
procedeeren
ende mits de selve cappe oock stellende theurliedder ghelycke coste
in sulcken staete als dye nu is gheschiedende
voorts dese erfevenisse met expresse conditie dat den cooper ende sijne huusvrouw,
emmers den langhstlevenden van hemlieden beeden
sullen hebben het gheheele usufruipt van tvoornoemde huus ende erfve
heurlieder leven lanck ghedeurende,
sonder aen hunne hoirs ofte naercommers dyeshalven eenighen instant ofte recompense te
moeten doen,
beloovende voorts den voornoemde Proventier vuyt crachte ende inde qualiteyt als vooren
garand als naer style actum ut supra

Depost

Cooper ende vercooper
van officie weghe int collegie ontbooden synde,
was hemlieden aldaer voorghehouden,
dat nietjeghenstaende hemlieden conventie van te moghen doen syncken ende vervoorderen
het torreken hiervooren gheroert
men niet en verstont tselve te permitteeren
als wesende directelick jeghens statuut deser stede van eenighe edificien te moghen
afbreken, dienende tot cieraet der selver stede,
daervolghende was hemlieden gheordonneert,
tselve torreken te laeten in sulcke ghesteltenisse ende constitutie als tselve nu is,
sonder dat te verminderen ofte af te breken in eenighe manieren,
met conditie nochtans van byden cooper gheene veynsters van nieuws te maecken ofte openen
opt voorseyde torreken
waerdeure men soude moghen sien in het clooster ofte hof vande selve recollecten
actum eodem

15 januari 1653 - Donatie voor de paters Recollecten

De pater Guardian legde dit verzoek edelmoedig voor aan het Provinciaal Kapittel te Gent op 7 oktober en bekwam de toelating de taak op zich te nemen. Twee paters werden belast met het onderwijs en daarom dagelijks ontslagen van het gemeenschappelijk koorgebed.

De stad nam van haar kant de taak op zich te zorgen voor de nodige gebouwen, betaalde jaarlijks twee penden groot aan de 'meesters' voor de maandelijks uitdeling van pen en papier, een som voor de aankoop van prijzen voor de prijsuitdeling op het einde van elk schooljaar en bekostigde bovendien nog om de drie jaar een nieuw habijt voor de meesters. Zo werd het college geopend op 27 oktober 1657

Het spreekt vanzelf dat enkele jaren tijd nodig waren vooraleer alles gesmeerd liep en definitief in orde was, want alle begin is moeijk.

De paters **Archangelus de Clercq en Angelus Ingels** waren de eerste leraars.

CLERCQ (De), ARCHANGELUS
was geboortig van Dixmude, waar hij omtrent het jaar 1632 ter wereld kwam. De serafische Orde binnentreden, nam

hij het habijt aan in het noviciaat van Kortrijk, den 4 Januari 1651 en deed ook aldaar zijne plechtige professie, den 5 Januari van het volgende jaar.

ENGELS, ANGELUS
zoon van Petrus en Maria Van Laethem, werd ten jare 1632 te Geeraardsbergen geboren en onder den naam van Joannes gedoopt. Den 12 October 1651, in het noviciaat van Kortrijk gekleed, deed hij er ook, den 13 October van het volgende jaar zijne plechtige professie. Te zamen met P. Archangelus De Clercq, opende hij de latijnsche klassen in het klooster van Poperinge, den 27 October 1657.

Deze konden nochtans niet onmiddellijk in bestendige lokalen les konden geven.

Van 1658 tot 1660 werd zeker klas gehouden in een huis dat bewoond was door meester Gheraert, doch waar het de volgende jaren was, is ons onbekend.

In elk geval, op 19 oogst 1665 kocht Jacques Folcque – burghemeester van de weth – een huis naast het klooster, dat bekend stond onder de naam van 'her hganetjen'.

Het gelijkvloers zou dinene voor de klassen, en de ruime 'area' of 'aula' op de eerste verdieping zou gebruikt worden voor de letterkundige oefeningen en de prijsuitdelingen.

Ditselfde jaar nog werd op stadskosten in deze zaal een theater opgetimmerd.

De prijsuitdelingen werden elk jaar met grote lusiter gevierd en de proost van Sint Bertinus te Poperinge, evenals de 'edele, wijze en voorzienige heren van het schependom' werden er uitgenodigd.

Reeds vanaf 1659 betaalde de stad een aanzienlijk som 'tot coopen van prijzen, die de paters Recolletten ghedistribueert hebben aen d studenten alhier naer 't spelen van een acte voor de E.H. Proost en de wet. De paters namen dan ook de gelegenheid te baat om aan die heren een verversing aan te bieden. 'Boonemsche wordt' en een glas wijn, en later, op aanvraag van de genodigden zelf inlandse hesp.

Terloops weze aangestipt dat de Latijnse School nooit meer dan vijf klassen bevatte; de poësis, de Syntaxis, de Grammatica, de Grote en de Kleine Figuur, eerst bediend door twee paters en sinds 1767 werd een derde leermeester bijgevoegd. De Retorica heeft dus in het paterscollege nooit bestaan. Wel gebeurde het dat paters aan sommige begaafde studenten privaattlessen gaven in de dialectica, wanneer de vijf numaniorklassen af waren.

11 oktober 1665 – Verkoop van 't Haantjen aan de stad - SAP372 - Folio 115 verso
--

Actum ten halmdaeghe xi 8bris - *oktober* - 1665

Compareerden d'heeren **Alexander Ferdinande de Tanmaecker ende joffrauwe Cecilie de Latre** zyne huusvrauwe -

ten naerschreven zaecken byde voorschreven haeren man thaeren dancke gheauthoriseert - dewelcke hemlieden onterfven ende erfven dheer **Andries Beke** -

inde qualiteyt als thresorier deser stede -

die ten desen present - tzelve over ende inde name vande voornoemde stede is accepteerende

- als daertoe byde wet ten passeeren deser wesende gheauthoriseert -

in een huus metter erfve daeronder ende achter - meuren - poorte - appendentien ende dependentien -

emmers zoo het zelve ghestaen ende ghelegghen is neffens de Casselstraete –

paelende van oosten de zelve strate - van zuuden thuus ende erfve de heer Loys Bollaert -

westen 't convent vande voornomde Eerweerde pater Recolletten - ende van noorden thuus ende erfve Jacques Floor –

presentelick ghebruuckt by dheer ende meester Charles Rynsdycx ende **de eerweerde paters Recolletten int employ vande latynschen schole** –

de vercoopers competerende by coope jeghens wylent dheer **Robert Proventier**⁸ -

alsdan geestelick vader vande voorseide eerweerde paters –

dit alles omme te godtspenninck xxiiij stuvers -

ter tafel ter discretie thien ponden grooten vlaemsch voor een bague⁹ voor de voornoemde joffrauwe vercoopeghe -

twee patagons voor de knechten ende dienstmaerten vande vercoopers –

een pattagon voor Jan Carpentier

ende van principaelen coope voor de somme van

vyfhondert poden grooten vlaemsch –

boven noch en stick wyn weerdich zynde hondert ponden parisis -

te betalen deselve coopsomme met ses hondert guldens gereet met d'erfvenesse ende weghens tsurplus zal tselve blyfven croiseren in advenante vanden penning xvj - danof de lossynghe zal insghelickx

Folio 116

⁸ Zie 3 januari 1653

⁹ Bague = ring

gheschieden in vier egale payementen - met 't advenant van de verlopen - daervan alvooren ghecort het capitael eerder rente van zes ponden grooten vlaemsch tjaers ten proffytte van het sterfhuus d'heer Jan Rouvroy –
de verlopen te zuuveren byde vercoopers totten daghe vanden handtslach –
gheaffecteert opden voornoemde huuse ende erfve - appendentien ende dependentien -
byfvende voorts t'vercochte huus ende erfve gheoppignoreert totten vollen rembours de rente vande principale coopsomme ende accessoiren ende dat voor rechte hyopthecque –
wesende voorts zuuwer ende onbelast tenzy metghaders **een heure van zes jaeren** ingaende half maerte 1666 - in proffytte vanden voornoemde **Rynsdicx** ten advenante van twyntich ponden grooten vlaemsch tjaers -
boven vyfthien pattagons thoofcleede –
alles scoopers proffytte emmers in ghevolghe vanden pachtbrief danof zynde -
die ten passeeren deser in handen vanden acceptant is overghelevert –
oock met belofte en obligatie byde voorseide vercoopers gedaen dat zy houden ende maintainieren dat de voorseide heure gheschiet is onder expresse clause ende referie dat zy houden de obtie van nulliteyt van de voornoemde heure van zes jaeren behoudens vercoopynghe voor alleenelick een stande ende vaste heure van djste drye jaeren ende dat de refectien te gheschieden conforme den pachtbrief - zynde te verstaen ende gheconditioneert van de te defalcquieren telcken jaere ter helftscheede ende ten surpluuse dat de voorseide vyfthien pattagons moesten betaelt wesen ghereet met 't aengaen vande heure op peyne van nulliteyt van pachte -
zoo zy vercoopers sustineren ende meenen –
danof zy presenteeren preuve ofte andersints decisie by declaratie van eede –
allessins ten coste vande cooper - wel verstaende dat de kosten ende intresten in cas van verlies van procederen zullen resulteren tot laste vande voornoemde stede ende dat de vercoopers sullen ghenieten vande vercoopynghe ende angaende de refectien gedaen tot handslach vande voornoemde vercochte goedynghen - vande loopende ende andere jaeren - zullen blyfven mette loopende heure van desen jaere in schade ende baete voor de stede eodem

Gelukkig Nieuwjaar